

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

Tractatus de erroribus Pelagianorum, de gratia, de iustificatione & merito,
de virtutibus theologicis & quatuor cardinalibus, ac de ineffabili mysterio
incarnationis

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniae Agrippinae, 1671

Disp. VII. De causa physica & morali Incarnationis

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77177](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77177)

perfectiōe & simplicitate mediū, seu vinculi, quo extrema coniunguntur. Minor verò probatur, & primò quantum ad simplicitatem mediū, evidens est, quia persona Verbi Divini, quæ est mediū, seu vinculum, in quo substantialiter & hypostaticè natura divina & humana coniunguntur, est simplicissima, & una per essentiam. Quantum verò ad minorem eius distinctionem ab extremis, etiam constat, quia subsistentia Verbi Divini non est mediū realiter aut formaliter distinctum ab altero extremo, nempe naturā divinā, sed solum secundum rationem, in cæteris autem unionibus circa mediū secundum rem est distinctum ab utroque extremo unionis, & solum in unionē Divinam Personarum mediū, in quo ununtur, nimirum divina essentia, identificatur realiter & formaliter cum omnibus extremis. Ex quo sequitur, solum unionem Personarum Sanctissimæ Trinitatis, esse maiorem unionē hypostaticā, hanc verò excedere reliquas omnes. Unde Bernardus lib. 7. de considerat. prope mediū, *Inter omnes unitates arcem tenet unitas Trinitatis, in qua tres personæ sunt una substantia; secundo loco illa præcellit, in qua contrariis tres substantiæ sunt una in Christo persona.* Nec dici potest illius loqui de unionē, quantum ad dignitatem & perfectiōem, non verò quantum ad formalem rationem unionis, sicut interpretatur Durandus; aliās (ut rectè notavit Capetanus; falsò dixisset D. Bernardus, primum locum tenere unionem Trinitatis, quia non minoris dignitatis & perfectiōis est Persona Divina, in qua tres substantiæ, scilicet corpus, anima, & divinitas coniunguntur, quàm divina essentia, in qua tres Personæ Sanctissimæ Trinitatis subsistent.

Contra primam conclusionem nullum est argumentum alicuius momenti, sed contra secundam potest illud opponi. Illa unio est maior in ratione unionis, ex qua fit aliquid magis unum: Sed ex unionē materiæ & formæ efficitur aliquid magis unum, quàm ex unionē hypostaticā: Ergo unio materiæ & formæ maior est in ratione unionis, unionē hypostaticā. Major patet, nam ratio unionis consistit in unitate vel indivisione resultante ex extremis unitis. Minor verò probatur. Ex unionē materiæ & formæ fit aliquid unum in natura & in supposito; ex unionē verò hypostaticā fit unum solum in supposito: Ergo ex unionē materiæ & formæ efficitur aliquid magis unum, quàm ex unionē hypostaticā.

Confirmatur primò: Illa magis ununtur, quæ minus sunt separabilia: Sed materia & forma minus sunt separabiles, quàm duæ naturæ in Christo: Ergo magis ununtur.

Confirmatur secundò: Major est unio extremorum quæ ex sua natura sunt ad invicem unibilia, quàm eorum quæ ex natura sua ad invicem non proportionantur & coaptantur: Sed materia & forme ex natura sua ad invicem sunt unibilia, cum habeant rationem potentis & actūs, non autem divinitas & humanitas in persona Verbi: Ergo &c.

Ad objectionem, concessa Majori, nego Minorem, ad cuius probationem dicendum cum Divo Thomā hic art. 9. ad 3. quod unitas divina persona est maior, quàm sit unitas & persona & natura in nobis & ideo unio incarnationis est maior, quàm unio anime & corporis in nobis. Itaque compositum ex materia & forma, est quidem pluribus modis, non tamen magis unum, quàm natura divina

Tm. IV

A & humana in Christo. Vel ut alii dicunt, unio materiæ cum forma est maior unionē hypostaticā extensivè, non tamen intensivè, de quo solum est questio.

Ad primam confirmationem, nego Majorem, inseparabilitas enim non est signum majoris unionis, aliās unio intellectūs cum anima, esset maior unionē naturæ ad suam personalitatem, quod est falsum; cum ista sit substantialis, illa verò accidentalis. Similiter unio quantitatis ad corpus, esset maior unionē animæ cum corpore; cum quantitas non possit separari a corpore, bene tamen anima à materia.

Ad secundam, nego etiam Majorem, perfectio enim unionis non debet peti ex connaturalitate, sive inclinatione naturali extremorum, sed potius ex simplicitate & indivisibilitate mediū in quo ununtur. Unde tam bene ununtur accidentia supernaturalia subiecto, quàm naturalia. Similiter etiam Major est unio essentia divina in ratione speciei cum intellectu beatorum, quàm unio accidentium cum subiecto. Quomodo autem hæc unio essentia divina non superet unionem hypostaticā, constat ex dictis: illa enim est tantum intentionalis, accidentalis, & inferioris ordinis, nec tollit absolute quin extrema unita habeant proprium esse distinctum; ista verò est physica, substantialis, superioris ordinis, scilicet hypostatici, & extrema non habent nisi unicum esse simplicissimum & indivisibile, nimirum esse increatam Verbi Divini.

Ex dictis inferes, unionem hypostaticam, non solum ut dicit naturæ divinae & humanae in persona Verbi conjunctionem, sed etiam ut dicit conjunctionem humanitatis cum personalitate Verbi, esse maximam omnium unionum. Nam intimior, vel saltem immediatior est conjunctio humanitatis cum Verbo, quàm cum natura divina: Ergo si conjunctio humanitatis cum natura divina, est maior omni aliā distinctorum conjunctione, potiori iure idem dici debet de conjunctione humanæ naturæ cum Verbo. Addo quod, simplicitas personæ Verbi, quæ per seipsam connectit sibi humanitatem, constituit compositum ex persona Verbi & naturā humana, magis unum, quàm sit quodcumque aliud compositum.

DISPUTATIO VII.

De causa physica & morali
Incarnationis.

E De causa finali Incarnationis fusè egimus disp. 5, unde differendum restat de causa efficiente illius, tam physica, quàm morali, seu meritoria, de qua S. Doctor art. 11. qu. 2. Quæ verò de causa dispositiva art. 10. docet, nullam celebrem controversiam continent, ideoque prætermitti solent.

Nna 2

Aat

ARTICULUS PRIMUS.

utrum aliqua creatura possit esse causa physica unionis hypostaticæ, saltem instrumentaliter, & an reipsa B. Virgo fuerit causa instrumentalis illius?

1. **T**itulus supponit tanquam certum, nullam creaturam posse esse causam principalem unionis hypostaticæ. Tum quia extrema tanoperè juncta nullis conjungere valet, præter omnipotentem Deum. Tum etiam quia illa conjunctio est in vertice supernaturalitatis, atque adeo causam principalem postulat supra naturam, longè potiori jure quàm entia cætera secundum substantiam supernaturalia, quæ non nisi à Deo ut causâ principali prodire possunt. Addo quod prævenienda hic fuit emanatio naturalis substantiæ ex humanitate profundendæ, quam emanationem, utpote necessariam, nulla vi cæta prohibere poterat: necesse igitur fuit, ut virtus Altissimi principaliter interveniens impediret effluxum illum, substituendo loco substantiæ creatæ, quæ ab humanitate Christi connaturaliter resultare debebat, incarnationem Verbi Divini personalitatem.
2. Solum ergo de causa instrumentali unionis hypostaticæ, est difficultas & controversia inter Theologos. Medina enim, Alvarez, Joannes à S. Thoma, Cipullus, & Philippus à S. Trinitate, existimant repugnare quod creatura attingat per modum instrumenti unionem hypostaticam; idemque docent Molina 1. p. quæst. 45. art. 5. disp. 2. & Vazquez hic disp. 25. cap. 1. Suarez verò, Becanus, & alii Recentiores, in alio extremo, probabilem reputant sententiam quorundam veterum Theologorum, qui dixerunt reipsam Beatissimam Virginem fuisse instrumentum physicum, quo mediante Deus humanam naturam personalitati Verbi conjunxit. Mediâ viâ tutius incedit Cabrera, cujus vestigiis inhzendo.
- Dico primò, de facto Beata Virgo non fuit elevata à Deo tanquam instrumentum, ad conjungendam hypostaticè humanitatem Verbo Divino. Probatum primo: Scriptura & Patres passim docent unionem hypostaticam esse solius Dei opus singulare, juxta illud Abacuc 3. *Domine opus tuum*, quo de Incarnatione Augustinus, & Remigius, & alii SS. Patres intelligunt: At unio hypostatica non esset perfectè opus Dei singulare, si B. Virgo, aut alia pura creatura, ei cooperata esset: Ergo B. Virgo nullam habuit efficientiam, etiam instrumentalem, respectu unionis hypostaticæ.
- Confirmatur: Scriptura dicit Psal. 135. quod Deus facit mirabilia magna solus: At omnium mirabilium maximum est unio hypostatica: Ergo solus Deus eam fecit.
4. Probatum secundò ex D. Thoma infra quæst. 31. art. 5. & quæst. 32. art. 4. in corp. ubi sic ait: *In ipsa Conceptione Christi B. Virgo nihil activè operata est, sed solum materiam ministravit.* At instrumentum activè operatur, & effectivè attingit effectum principalis agentis, per virtutem ab illo derivatam, ut docetur in libris physicorum: Ergo B. Virgo in conceptione Christi non fuit elevata à Deo tanquam instrumentum, ad conjungendam hypostaticè humanitatem Verbo Divino.
- Probatum terciò: Ille solum concursus tribui

A debet Beatissimæ Virgini, qui requiritur & dicitur, ut verè sit ac dicatur mater Dei: Sed elevandam maternitatem Christi in B. Virgine, concursus instrumentalis in ordine ad unionem hypostaticam non requiritur: Ergo non debet admitti. Major patet, Minor probatur: Tum quia concursus matris, non est instrumentalis, sed principalis. Tum etiam, quia ut dicemus conclusi sequenti, quælibet creatura, etiam inanimata rationis expertis, potuit de absoluta potentia, variari à Deo ut instrumentum ad efficiendam unionem hypostaticam, & tamen ex tali concursu instrumentali nequirit talis creatura dici mater Dei aut ipsum genuisse.

B Addo quod, ut B. Virgo dicatur mater Dei, sufficit quod eundem concursum exercuerit in conceptione Christi, quem aliæ matres præbere solent in conceptione filiorum: in opinione verò Aristotelis & D. Thomæ (quidquid in contrarium reclamant medici) mater non concurrit ad concceptionem prolis, ita ut concursus suo effectivè attingat unionem animæ cum corpore, & substantiæ cum natura, sed duntaxat passivè, quærens tali actione materiam aptam formationi sibi subministrat, hoc est sanguinem benè decodum, & ultimè dispositum ad humani corporis formationem, utero suo vitaliter præbet; quod corpus ex tali sanguine factum, virtute sibi à matre viri contentâ, ultimè disponitur ad recipiendam animam rationalem, quæ à Deo infunditur, & ejus unionem cum corpore sic disposito & organato, resultat substantia creata, constituta inpositum, quod est terminus completivus ipsius generationis. Eundem ergo concursum B. Virgo exercuit in conceptione Christi, ministravit enim purissimum sanguinem, ex quo, virtute sibi à Spiritu Sancti, suppleante concursum viri, formatum fuit corpus Christi, & ultimè dispositum & organatum ad recipiendam animam rationalem, ex cujus unionem cum corpore debebat connaturaliter resultare substantia creata, tanquam terminus ultimò completivus generationis, sed loco illius fuit substantia & subrogata substantia increata Verbi Divini, quæ ultimò complevit & terminavit concursum illum passivum B. Virginis, & operationem Spiritus Sancti suppletis concursum activum viri, quod sufficit ut B. Virgo cum omni proprietate dicatur mater Dei; nec ad hoc requiritur quod attingat instrumentaliter unionem hypostaticam humanitatis cum ipsa personalitate Verbi Divini, ut quidam Recentiores existimant, quod hac in re pietas non est laudanda, quia ut ait Bernardus in Epist. ad Lugdunenses: *Honor virginæ judicium diligit, Virgo Regia falso non honore, veris cumulata honorum titulis, in ipsa dignitatem.*

E Nec obstat quod aliqui ex SS. Patribus concursum illum instrumentalem respectu unionis hypostaticæ, B. Virgini tribuere videantur: Ambrosius enim Epist. 82. sic ait: *Per hominem eam ejecta est de Paradiso, & per Virginem parvula Dei.* Bernardus verò homil. 4. super Missas, docet B. Virginem fuisse mulierem illam quæ bene fermentavit tria sata Evangelica; quia videret carnem animæ & divinitati conjunctam. Dicitur Isidorus homil. 2. de Deipara, sub finem, *esse instrumentum Incarnationis, appellat.* Non obstat, inquam, illa testimonia, Ambrosius enim solum intendit, quod per Virginem caro juncta est Deo

dispositivè, quia per illam præparata est caro quæ
interpetari debet, dum ait B. Virginem tria lata e-
vangēlica fermenta &c. hoc enim non debet in-
telligi de causalitate effectivâ circa unionem hypo-
stasticam, sed tantum de dispositiva, quia purissi-
mum sanguinem subministravit & præparavit, ad
formandam Christi humanitatem, quæ hypostaticè
fuit unita Verbo Divino. Similiter etiam Iulianus B.
Virginem Incarnationis instrumentum appellavit,
quia materiam ad formandam Christi humanita-
tem Spiritui Sancto præbuit. Unde nomen instru-
menti in ea rigoroſa ſignificatione non accepit, quâ
ut parit ſolet Philoſophis, ſed in latiori, quâ in-
ſtrumentum appellari ſolet quidquid ad producti-
onem alterius quocumque modo concurret.

Dico ſecundò, de potentia abſoluta potuiſſe B.
Virginem, aut aliam puram creaturam, & elevari à
Deo tanquam instrumentum, ad conjungendam
hypostaticè humanitatem Verbo Divino.

Ratio huius conclusionis ducenda est ex inani-
tate contradictionum quæ ab Adversariis obten-
duntur, quarum prima & præcipua ex eo petitur,
quod in probabiliori ſententia, nullus eſt nexus
medius copulans Verbum cum humanitate, qui
poſſit aſſignari pro termino & effectu instrumen-
taliſſet à creatura producibili; ex hoc enim vi-
detur ſequi, quod ut creatura in instrumentum In-
carnationis, ſeu unionis hypostaticæ aſſumeretur,
neceſſarium foret, ipſam Verbum Divinum attingi
& creaturæ, ejuſque ſubſiſtentiam ab illa commu-
nicari naturæ humanæ, quod non poteſt eſſe, niſi
ponendo & ſubjectionem aliquam in ipſo Verbo
Divino (eò quod agens uniens effectivè duo ex-
trema, non poſſit illa non ſubdere ſuæ potentie
effectivæ) & in creatura virtutem aliquam acti-
vam instrumentariam, continentem ſubſiſtentiam
Verbi, quia cauſa communicans alteri aliud, debet
illud continere in ſua virtute, vel principali, ſi
ſit principalis, vel instrumentaria, ſi instrumentaria
ſit.

Porro hunc diſcurſum non eſſe efficaciẽ, aper-
te deducitur ex eo quod generans, per modum
cauſæ principalis ſuâ actione generativâ, effecti-
vè unit materiæ animam rationalem, abſque ne-
ceſſa medio (ut docent illi Thomiſtæ contra quos di-
ſputamus) quamvis nec in ſua virtute principaliter
effectivè contineat animam rationalem, nec illam
ſuæ virtuti effectivæ ſubdat, utpote ſpiritualem,
ſubindeque excedentem generativam virtutem,
quæ purè materialis eſt: Ergo falſum eſt, quod ut a-
liqua cauſa uniat ſeu communique unum extremum
alteri, neceſſarium ſit utrumque contineri in virtu-
te activa illius, vel principali, ſi ſit principalis, vel
instrumentalis, ſi ſit instrumentalis: ſubindeque po-
tere puta creaturam instrumentaliſſet à creatura producibili; ex hoc enim vi-
detur ſequi, quod ut creatura in instrumentum In-
carnationis, ſeu unionis hypostaticæ aſſumeretur,
neceſſarium foret, ipſam Verbum Divinum attingi
& creaturæ, ejuſque ſubſiſtentiam ab illa commu-
nicari naturæ humanæ, quod non poteſt eſſe, niſi
ponendo & ſubjectionem aliquam in ipſo Verbo
Divino (eò quod agens uniens effectivè duo ex-
trema, non poſſit illa non ſubdere ſuæ potentie
effectivæ) & in creatura virtutem aliquam acti-
vam instrumentariam, continentem ſubſiſtentiam
Verbi, quia cauſa communicans alteri aliud, debet
illud continere in ſua virtute, vel principali, ſi
ſit principalis, vel instrumentaria, ſi instrumentaria
ſit.

Atque infirmum eſt quod opponit Joannes à S.
Thoma, nempe quod creatura non poteſt ope-
rari instrumentaliſſet, abſque præſuppoſito ſub-
iecto: ad unionem verò hypostaticæ effectivè, nul-
lum præſupponit ſubjectum: non enim Verbum quod
eſt actus purus, & incapax mutationis; nec hu-
manitas, quæ ante unionem non fuit. Hoc, in-
quam, parum urget, quia licet humanitas prio-

ritate temporis unionem hypostaticam non ante-
ceſſerit, eam tamen præceſſit prioritate naturæ,
quod ſatis ſuperque eſſe videtur, ut actio instru-
mentalſſet cauſæ ſecundæ, unionis hypostaticæ effe-
ctionem attingens, in ea ſubjectum poſſit alioquin
cum Deus in eodem temporis momento quo An-
gelos creavit, gratiam ſanctificantem illis infude-
rit, dicendum eſſet, eam productionem fieri ex nul-
lo ſubjecto præſuppoſito, atque adeò eſſe creatio-
nem, quod communi Thomiſtarum ſententiæ re-
pugnat.

Facile etiam dilui poteſt quod objicit Molina
loco citato, nimirum creaturam non poſſe aſſumi ut
instrumentum ad creandum, teſte D. Thoma 1. p.
quæſt. 45. art. 5. eò quod terminus creationis
inſinitus ſit: At qui etiam cauſa instrumentaliſſet uni-
ens Verbum Divinum cum humanitate, haberet
terminum inſinitum, nempe ſubſiſtentiam divinam:
Ergo &c.

Reſponderetur enim, inter creationem & Incar-
nationem duplex notabile diſcrimen reperiri. Pri-
mum eſt, quod terminus creationis producitur, ter-
minus verò inſinitus Incarnationis communicatur
ſolum. Secundum, quia terminus inſinitus Incarna-
tionis, eſt ſubſiſtentia divina, ſinito modo commu-
nicata, & ideò formaliter ut terminus, eſt ſinitus,
& materialiter ſolum inſinitus: terminus verò crea-
tionis materialiter eſt ſinitus, puta Angelus, vel ani-
ma rationalis; formaliter verò, ut ex nihilo factus,
eſt inſinitus, ob diſtantiã inſinitam quæ eſt inter
nihil & ens. Ex quo ſic poteſt argui: Actio ſpecifica-
tur à termino formali, & non à materiali: Ergo re-
pugnat actionem creativam, cuius terminus for-
malis eſt inſinitus, eſſe ſinitam; non autem actio-
nem uniẽtem humanitatem cum Verbo, quia ejus
terminus formalis ſinitus eſt.

Non difficile etiam ſolvi poteſt quod aliqui Re-
centiores objiciunt: In omni instrumento phyſico
deſideratur actio prævia, per quam diſpoſitivè ope-
retur ad effectum principalis agentis: ſed nulla cre-
atura habere poteſt actionem præviam, per quam
diſpoſitivè operetur ad unionem hypostaticam;
cum enim illa totum ordinem naturæ & gratiæ
transcendat, nihil creatum poteſt ad illam diſponi-
re: Ergo nulla creatura poteſt aſſumi ut instru-
mentum ad unionem hypostaticam.

Ad hoc, inquam, facile reſponderetur, diſtinguen-
do Majorem: In omni instrumento phyſico requi-
ritur actio prævia, per quam diſpoſitivè operetur
&c. ex parte rei operatæ, nego Majorem. Ex parte
modi operandi, concedo Majorem. Similiter diſ-
tinguo Minorem: Nulla creatura poteſt habere ac-
tionem præviam, per quam diſpoſitivè operetur
ad unionem hypostaticam, ex parte rei operatæ,
concedo Minorem. Ex parte modi operandi, nego
Minorem, & Conſequentiam.

Explicatur breviter ſolutio: Dupliciter intelli-
gi poteſt, instrumenta diſpoſitivè operari, nimi-
rum ex parte rei operatæ, & ex parte modi operan-
di. Tunc instrumentum dicitur operari diſpoſitivè
ex parte rei operatæ, quando producit in paſſo ali-
quid diſponens ad effectum principalis agentis;
quo pacto ſerra v. g. dicitur diſpoſitivè operari
ex parte rei operatæ, quia facit diſiſionem ligni,
quæ eſt diſpoſitio ad formam cathedræ: Tunc
verò dicitur operari diſpoſitivè ex parte modi
operandi, quando producit aliquam actionem,
per quam ſit ultimum capax & diſpoſitum ad reci-
piendam motionem principalis agentis, per quam
poſſit arringere effectum illius. Licet ergo instru-

Non 3 menta

menta naturæ vel artis operentur dispositivè ad effectum principalis agentis utroque modo; instrumenta tamen divinæ virtutis operantur dispositivè solum secundo modo, ut patet in Sacramentis, quæ ex virtutibus propriis nihil ponunt in anima dispositivè ad gratiam, sed solum habent aliquam actionem præviā, puta ablationem, vel unctionem, qua sunt capacia & disposita ad recipiendam Dei motionem, per quam ad gratiam in anima producendam elevarunt, ut in Tractatu de Sacramentis in communi fusiùs exponemus.

13. Denique non urget testimonium D. Thomæ desumptum ex 4. sent. dist. 8. quaest. 2. art. 3. ad 3. ubi docet dari actionem instrumentalem ad transubstantiationem, & similiter potuisse dari ad formationem corporis Christi & conceptionem. Et addit, quod si in conceptione includatur unio, maior difficultas fuit in conceptione Christi, quam in transubstantiatione. Illa autem maior difficultas (inquit Joannes à S. Thoma) est quoad actionem instrumentalem, de qua ibi erat sermo: Ergo illam negat D. Thomas pro unione hypostatica, licet concedat pro transubstantiatione.

Hoc, inquam S. Doctoris testimonium non premit nos, nec infirmat, sed potius confirmat nostram sententiam: non enim S. Thomas ibi negat absolute impossibilitatem actionis instrumentaliter productivæ unionis hypostaticæ, sed solum dicit majorem esse difficultatem in unione hypostatica, quam in transubstantiatione, quod non assereret, si existimaret implicare contradictionem, quod detur actio instrumentaliter productiva unionis hypostaticæ: quæ enim contradictionem involvunt, non difficulta, sed impossibilia dici debent.

ARTICULUS II.

An Christus per opera, prioritate temporis vel naturæ præcedentia unionem hypostaticam, eam promeruerit, vel saltem mereri potuerit?

§. I.

Duplici conclusione difficultas resolvitur.

14. **D**ico primò: Christus per nullam operationem, seu primi, seu secundi generis, unionem hypostaticam meruit.

Pro intelligentia hujus conclusionis, notandum est, duobus modis intelligi posse Christum unionem hypostaticam meruisse: Primò, ita ut asseratur, Christum priùs tempore quam ejus humanitas Verbo uniretur, fuisse aliquandiu purum hominem, postea verò proventum fuisse ad dignitatem Filii Dei naturalis, ob merita. Secundo, ut asseratur Christum, quamvis ab initio productionis suæ semper potitum Verbi personalitate, eique unitam, tamen priùs naturā quam humanitas ejus personalitate divina terminaretur, elicuisse actiones meritorias, quibus provehi ad unionem cum Verbo mereatur. Utrumque ergo modum promerendi unionem hypostaticam in hac conclusione excludere, & meritum tam tempore quam naturā præcedens unionem hypostaticam, Christo, vel humanitati ejus, denegare intendimus.

Et quidem quantum ad priorem sensum, res est certa de fide, nam asserere Christum per aliquod tempus, ante unionem cum Verbo, fuisse purum hominem, & in eo statu meruisse humanitati suæ

A unionem cum Verbo, hæc est fuit Nestori & Eutimi, propterea quæ S. Gregorius lib. 9. regulis lib. 61. tradens Hibernis Episcopis professionem quam docendi essent emittere, qui è Nestorianismo ad Ecclesiam regrediebantur, inter alia præcibit, ut doceantur Christum à primo momento conditionis suæ fuisse Deum.

Hunc etiam errorem variis in locis egregie refutat Augustinus, præsertim lib. de Consensu gratia cap. 11 ubi hæc scribit: Deum naturam nostram est animam rationalem, carnemque hominis Christus accepit, susceptione singulariter mirabili, vel mirabiliter præparati, ut nullius iustitiae suæ præcedentibus meritis, sed ab initio, quo esse homo capisset, ut ipse & Verbum sine initio est, una persona esset. Neque enim quicquam tantæ hujus rei cæcus est ignorantia, ut autem quædam de Spiritu Sancto, & Virgine Maria filium hominis natum, per liberum tamen arbitrium bene modo, & sine peccato bona opera faciendo, meritis Dei filius, resistentem Evangelio atque dicente, Verbum caro factum est. Nam ubi hoc factum est, nisi in virginali, unde fuit initium hominis Christi? Unde Virgine requirente, quomodo fieret quod per angelum nuntiabatur, Angelus respondit: Spiritus Sanctus superveniet in te, & virtus Altissimi obambulet in te, propterea quod nascetur ex te sanctum, vocatum filium Dei. Propterea, inquit, non propter opera, quæ dum nati utique nulla sunt; sed propterea quia Spiritus Sanctus superveniet in te, & virtus Altissimi obambulet tibi, quod nascetur ex te sanctum, vocatum filium Dei. Ista natiuitas profecto gratuita conjuncta in unitate persona hominem Deo, carnem Verbo. Nam natiuitatem bona opera secuta sunt, non bona opera meruerunt. Quibus verbis S. Doctor dicit asserat, Christum non meruisse effici Filium Dei per opera arbitrii humani; sed jam ex utero, & ab ipsa conceptione fuisse Deum & hominem, ejusque humanitatem ad unionem hypostaticam cum Verbo elevari.

In contrarium tamen objici possunt quædam Scripturæ loca, quibus videtur significari, humanitatem assumptam, fuisse divinitate innotum, eamque accepisse propter merita, prædicta tempore aliquo ante unionem. Id enim videtur innuere locus ex Psal. 44. Dilexisti iustitiam, & odisti iniquitatem: propterea unxit te Deus oleo lætitiæ præ participibus tuis. Ubi ostenditur humanitatis per divinitatem, facta dicitur propter odium peccati, & iustitiæ amorem, quibus eam promeruerit. Neque enim verba hæc accepti possunt de nuda unctione gratiæ sanctificati purè creatæ, cum eam Christus non habuerit et merito, utpote debitam unioni hypostaticæ, et modum proprietatis naturalis. Item cap. 5. Agnosce agnus qui occisus est, dicitur dominus accipere naturam & divinitatem, utique in præmium exceptæ mortis. Ergo Christus non fuit Deus in hac vita mortalis, sed post mortem obtinuit Deitatem hinc per meritum comparatam.

E Verum neuter locus probat intentum, nam locus Psalmi, vel non debet intelligi de assumptione humanitatis ad Verbum, sed de gloria exteriori & exaltatione ac celebritate nominis, Christus ob merita passionis post resurrectionem concelebravit vel si intelligatur de unctione humanitatis per Deitatem, seu unctionem hypostaticam, particula propterea non denotat causam meritoriam, sed finalem, ita ut sensus sit, Dilexisti iustitiam & odisti iniquitatem, idque ut præstares, innotuit es à Deo oleo lætitiæ &c. Itaque non quia Christus dilexit iustitiam, & odio habuit iniquitatem, facta

Adversus Deum, sed e contrario, diligeret iusti-
tiam, & hominibus eam procuraret, posterque
peccatum ita odisset, ut illud æquali satisfactione
destrueret. inunctus est oleo lætitiæ, & divinita-
tis unguento in sua humanitate delibutus. Sic ex-
tinguendo in sua humanitate difficultate. Et
positus locus ille prorsus vacat difficultate. Et
idem est de loco Joannis in quo, accipere divini-
tatem, non significat accipere unionem hyposta-
ticam, sed manifestationem divinæ potentie,
virtutisque infinitæ præhabita, quæ tum demum
prodita est, cum omnes adversarii subiecti sunt
Christi pedibus, & nomen ejus exaltatum est su-
per omne nomen: quam nominis celebritatem,
beatus ille cæcis, agno occiso optabat, ut po-
steriores gloriæ, abjectionem anteriorem compen-
sarent, & qui se humiliaverat, exaltaretur, ut ibi-
dem explicat Hieronymus. Vel si ly accipere di-
vinitatem, ad unionem hypostaticam referatur, hic
locus intelligi debet de reunione totius humani-
tatis cum persona Verbi, quæ in resurrectione
facta est, & quæ ut infra dicemus) fuit veluti
quædam restitutio unionis hypostaticæ, quam Chris-
tus per operationem subsequentem de con-
digno promeruit. De quo articulo sequenti §. 3. co-
mentatio 4.

Quod verò per actiones in primo Incarna-
tionis sue momento prius naturâ elicitas, non
meruerit Christus humanitatis sue unionem
cum Verbo, colligitur ex Augustino lib. 2. de
peccat. meritis cap. 17. ubi hæc scribit: *Vitiorum
remota humorum causa, superbia: ad hanc con-
trahendam atque auferendam, talis medicina celestis
non, ad alium hominem per superbiam, Deus humilis
descendit per misericordiam, gratiam claram manifestam-
que commendans in ipso homine, quem tanta præ-
paratio suis charitate suscepit. Neque enim & ipse ita
Pater Dei conjunctus, ut ipsa conjunctione unus Fili-
us Dei, & unus idem ipse filius hominis fieret, præceden-
tium sua voluntatis meritis fecit. Vnum quippe illum
desuperbat. Essent autem & duo, & tres, & plures, si
hoc fieri posset, non per Dei proprium donum, sed per
hominis liberum arbitrium. Hoc ergo præcipue com-
mendatur, hoc in sapientia atque scientia thesauris in
Christo absconditis, quantum existimare audeo, præcipue
clarum & asciuit. Ubi manifestissime Augusti-
nus, quæcunque Christi merita, etiam non nisi
naturâ præverint ad optionem unionis, excludit:
ex enim dicit spectasse Deum, cum Christum
produxit, & humanitatem ejus Verbo univit, ut
agglomeret homines quomodo potestatem acce-
perunt filii Dei fieri, nempe post præventionem
planæ gratiæ, sicut filius naturalis ex pura Dei
misericordia, & nullo suo interposito merito, u-
nionem Verbi Divini cum humanitate sua est asse-
cutus. Atqui fides docet primam gratiam ad qua-
lem quæ ad justificationem & filiationem Dei ad-
optivam disponimur, ex nullo merito nobis ob-
tinere, sed divinitus ex pura misericordia con-
ferri, multo magis eminentissima illa gratia
unionis, quæ est prototypum & primum exemplar
omnium gratiarum, eodem modo obigit Christo.
Unde idem S. Doctor de prædestin. Sanct. cap. 15.
hæc præclarissimum lumen prædestinationis & gratiæ ip-
se salvator, ipse mediator Dei hominum, homo Christus
Iesus, qui ut hoc esset, quibus tandem suis, vel operum,
vel fideli præcedentibus meritis natura humana quæ in
illâ est comparavit? Respondeatur quæso: ille homo,
ut à Verbo Patri coeterno in unitate persona assumptus,
Filius Dei unigenitus esset, unde hoc meruit? quod e-
jus hominem qualemque præcessit: quid egit ante, quid cre-*

didit, quid petiit, ut ad hanc ineffabilem excellentiam
perveniret?

Ratio etiam suffragatur: Nam omne meritum
in aliqua operatione fundatur: Sed nulla operatio
de facto fuit in Christi humanitate prius naturâ
quàm esset assumpta à Verbo: Ergo nec ullum
meritum. Major patet, Minor probatur. Nulla
operatio potuit esse in Christi humanitate prius
naturâ quàm esset subsistens, cum actiones sint sup-
positorum seu subsistentium, ut tradunt Philoso-
phus 1. metaph. cap. 1. Damascenus lib. 3. de fide cap.
15. & D. Thomas infra quæst. 19. art. 1. ad 3. & ad 4.
Sed humanitas Christi per assumptionem ad Ver-
bum Divinum esse cæta est subsistens, cum in ea non
sit, neque fuerit alia subsistentia, præter subsistenti-
am Verbi Divini: Ergo nulla operatio de facto fuit
in Christi humanitate prius naturâ quàm esset as-
sumpta à Verbo.

Confirmatur: Ad meritum sive de condigno
sive de congruo, exigitur sanctitas operantis: Sed
Christi humanitas prius naturâ quàm uniretur
Verbo, caruit sanctitate, cum substantiali, ut
patet, tum accidentali, quæ omnis in Christo ab u-
nionem derivata est: non igitur prius natura quàm u-
niretur, humanitas ejus de condigno vel de congruo
meruit unionem.

Dico secundò: Per opera prioritate temporis
antecedentia unionem hypostaticam, non potuisse
humanitatem Christi de potentia absoluta con-
dignè mereri Incarnationem, bene tamen de con-
gruo.

Prima pars probatur manifestè ratione: Etenim
opera antecedentia unionem humanitatis ad Ver-
bum, non essent infiniti valoris, cum non pro-
cederent à supposito divino, ex quo solum potest
in opera humanitatis infinitus valor derivari, sed
ab humanitate in supposito creato subsistente: At
solum opus valoris infiniti potest esse merito-
rium de condigno Incarnationis: sicut sola satis-
factio valoris infiniti potest esse condigna & æ-
qualis offensæ contra Deum commissæ, ut disp. 3.
fused ostendimus: Ergo implicat humanitatem
Christi per opera prioritate temporis antecedentia
sui unionem ad Verbum, eam de condigno pro-
mereri.

Secunda etiam pars patet, nam potuit huma-
nitas Christi prius tempore produci quàm uniretur
ad Verbum, & in supposito sibi connaturali subsi-
stere, sicque subsistens, opus supernaturale elice-
re ordinatum ad Incarnationem merendam: At
licet in tali opere non esset condignitas ex defectu
æqualitatis, reperiretur tamen congruitas in or-
dine ad unionem humanitatis ad Verbum, cum
ad congruitatem meriti non requiratur æqualitas
inter meritum & præmium, sed sufficiat amicitia
cum Deo, unde infra dicemus, SS. Patres qui
Incarnationem præcesserunt, per orationes &
sancta desideria, eam meruisse de congruo: Ergo
de potentia absoluta, potuit humanitas Chri-
sti per opera prioritate temporis unionem hypo-
staticam antecedentia, eam de congruo pro-
mereri.

Dico terciò, humanitatem Christi, etiam de po-
tentia absoluta, non potuisse mereri Incarnatio-
nem, de condigno vel de congruo, per opera prio-
ritate naturæ illam antecedentia.

Hæc conclusio intelligi debet de humanitate
Christi ut assumpta à Verbo, si enim fuisset prius
alteri personæ increatæ, aut subsistentiæ Dei abso-
lutæ unita, percuisset absque dubio mereri Incarna-
tionem.

tionem cum Verbo, etiam de condigno, ut patebit A
ex infra dicendis.

Sic ergo intellecta conclusio probatur ratione
fundamentali, Implicat humanitatem Christi me-
reri unionem cum Verbo, per illum actum quem
repugnat procedere ab humanitate, nisi ut unita
Verbo, quia principium meriti non potest cadere
sub merito: Sed impossibile est aliquem actum
meritorium procedere ab humanitate Christi, nisi
ut unita Verbo. Ergo implicat humanitatem Chri-
sti mereri unionem cum Verbo per opera illam
præcedentia, Major patet, Minor probatur. Impos-
sibile est humanitatem Christi aliquem actum eli-
cere, nisi ut prius unitam alicui substantiæ: Sed ex
suppositione quod talis humanitas non præsuppo-
natur personalitati Patris, vel Spiritus Sancti, aut
substantiæ absolutæ, non est alia personalitas vel
substantia, cui possit intelligi unita, quam subsi-
stentia Verbi. Ergo ex illa suppositione, (ex qua so-
lūm, ut supra diximus, procedit nostra conclusio)
impossibile erit humanitatem Christi operari, nisi
ut prius unitam Verbo. Major probatur: Sicut exi-
stentia est conditio indispensabiliter requisita ex
parte efficientis ad operandum, ita & substantia
ex parte naturæ substantialis operant, quia subsi-
stentia, vel est ipsamet existentia, vel quid essentia-
liet & necessarii præsuppositum ad existendum,
unde est axioma tritum, *actiones sunt suppositorum*: &
cū hic ordo inter operationem & existentiam, ac
substantiam, sit intrinsecus & essentialis, non po-
test à Deo immutari.

24. Dices, Subsistentiam esse conditionem merè
concomitantem, & non necessariam & per se prære-
quisitam in natura ad operandum, sed sufficere per
ordinem ad potentiam Dei absolutam, ut opere-
tur, quod sit singularis, & existens; unde cū huma-
nitas Christi in priori naturæ ad unionem ad Ver-
bum sit singularis, & existens, potest, per ordinem
ad potentiam Dei absolutam, unionem hypostati-
cam, per actus in illo priori naturæ ab ea elicitos
promereri.

25. Verū hæc responsio non enervat vim argu-
menti propositi: Nam præterquam quod falsum est
quod humanitas Christi habuerit esse existentiam,
priusquam uniretur Verbo, quia (ut infra osten-
demus) non existit nisi per incretam Verbi Divi-
ni existentiam, argumentum factum efficaciter pro-
bat substantiam esse per se prærequisitam in natu-
ra ad operandum, eò quod operatio essentialiter
præsupponat complementum substantiale: Ergo
implicat humanitatem operari, nisi ut subsisten-
tem, subindeque substantiam per se ad operationem
prærequiritur. Quod maximè urget in sententia
Divi Thomæ, docentis existentiam esse ultimam a-
qualitatem essentiae, ab illa distinctam; cū enim
evidens sit non posse naturam operari, nisi habeat
existentiam, à fortiori impossibile erit eam agere,
nisi ut habet substantiam.

§. II.

solvuntur objectiones.

26. Obijcies primò contra istam conclusionem: Ac-
cidents potest conservari sine subiecto, & sine
ipso operari, ut patet in mysterio Eucharistiæ; Ergo
etiam potuit humanitas Christi prius produci &
conservari à Deo sine aliquo supposito, & sic con-
servata operari meritorie, mediante gratiā sibi cō-
municatā, & per actus illos gratiā informatos, unio-
nem hypostaticam de congruo saltem promereri.

Respondeo, negando consequentiam & prin-
cipium: Ratio discriminis est, quia existentia accidens
immediatè afficit ejus essentiam, non autem natura
ante subiecto, licet existentia ejus conservari non
dependeat à subiecto: At verò existentia substantia
non afficit illam immediatè, sed mediante subsi-
stentiā, per quam natura fit proximè susceptiva exis-
tentiæ; unde sicut nulla natura potest sine existentia
Deo conservari, ita nec sine aliquo supposito. Ad
quod accedens à subiecto separatum, prius inde-
gitur existens per se, quam operans, ex eo quod in-
pedi tā in hærentiā per modum existendi per se, ut
portet quod talis modus essendi per se antecedat
operationem, quam antecederet in hærentiā, ut
ser: Ergo similiter, quia substantia propria huma-
nitatis Christi antecederet ejus operationem, ita
esset, eò quod complementum rei in proprio
substantiali, necessarii præcedat operationem, ut
portet quod si supernaturaliter suppleatur in
complementum naturale per divinam personam
tem, prius sit naturam assumptam substantiam
stentiā illā divinā & increatā, quam operari.

Obijcies secundò: Actus supernaturalis prome-
dens à gratia habituali, & antecedens in aliquo
priori naturæ unionem cum Verbo, potest esse
meritorius, saltem de congruo, talis unionis. Sed
quamvis in humanitate Christi omnis actus
naturalis quam supernaturalis procedat à Verbo
Verbi, adhuc tamen potest intelligi in aliquo
priori naturæ actus supernaturalis antecedens unionem
hypostaticam. Ergo & actus meritorius illius, lo-
tem de congruo. Minor videtur manifesta, nec
enim mirū dependet in Angelo & primo homi-
ne primus actus charitatis à gratia habituali in ge-
nere causæ efficientis & materialis receptivæ, quod
dependeat actus humanitatis Christi à Persona
Verbi, & tamen communiter docetur in Scholâ
D. Thomæ, quod in genere causæ materialis dis-
positivæ, primus actus charitatis in Angelis & pri-
mis parentibus, gratiam habituales præcessit. Er-
go & c. Major verò suaderetur, quia ad merendum
de congruo unionem hypostaticam, nihil aliud re-
quiritur, saltem necessarii, quam actus supernatu-
ralis à gratia procedens, antecedens illam in aliquo
priori naturæ: quod enim non exigatur antecesse
temporis, patet in eo qui per actum charitatis me-
ritum ut octo meretur augmentum habitus, nec
enim in eodem instanti temporis est meritum &
præmium, & meritum tunc sola prioritate naturæ
præmium antecedit.

Respondeo, negando Majorem, ad probandum
dicatur, præter illas condiciones requiri adhuc
merendum unionem cum Verbo, quod actus me-
ritorius non procedat ab humanitate, ut unita Ver-
bo; unde sicut de actu quo Angelus & primus ho-
mo se disposuerunt ad gratiam in primo instanti
collatam, non potest dici quod fuerit meritorium
gratiæ ad quam disponebat, ne principium meriti
dicatur cadere sub merito, sed tantum alterius
præmii, scilicet gloriæ: ita quamvis daremus huma-
nitate Christi se disposuisse ad gratiam unionis
per actum charitatis in primo conceptionis mo-
mento elicitum (quod tamen admittendum non
est) adhuc tamen non posset ille actus esse meri-
torius, etiā de congruo, unionis cū Verbo: quia pro-
cederet ab humanitate, ut unita verbo, & principium
meriti non potest cadere sub merito.

Ex dictis inferes, Incarnationem, non proinde
cit unionem humanitatis ad aliquam ex divinis
personis in communi & vagè sumptam, sed proinde
importat unionem humanitatis ad secundam
Trinitatem

Trinitatis personam, potuisse, de absoluta Dei potentia, cadere sub merito, etiam de condigno. Nam potuit de potentia absoluta humanitas prius tempore produci, & Personæ Patris uniti, sicq; producta & unita operari ex intentione merendi unionem ejusdem humanitatis ad secundam personam Trinitatis: At in opere sic elicto, & ad præmium ordinato, sufficiens reperiretur condignitas respectu unionis ejusdem humanitatis ad Verbum, cum esset infiniti valoris ex infinita dignitate personæ Patris operantis ut quod: Ergo sumpta Incarnatio pro unionem humanitatis ad secundam Trinitatis personam, potuit de potentia absoluta cadere sub merito condigno operum antecedentium.

ARTICULUS III.

An Christus per opera subsequencia incarnationem, eam mereri potuerit?

Affirmant Suarez hic disp. 10. sect. 4. ubi distinguit inter intentionem seu prædestinationem Incarnationis, & ejus executionem, & ut Incarnationem, prout est in æterna Dei prædestinatione, non potuisse cadere sub meritum Christi, quia ante prædestinationem quæ fuit primus actus, & causa Incarnationis, non potuit præcedere neq; prævideri à Deo aliqua actio Christi, cujus intuitu decerneretur Incarnatio: at ut executionem potuisse cadere sub Christi meritum, quia ante executionem ipsius Incarnationis, jam prævidebantur futura Christi merita, sicut & ipse Christus, ex vi illius primi decreti quo per modum intentionis Deus Incarnationem voluit. Idem docet Ruiz disp. 6. de prædestin. sect. 2. num. 15. & Coninck. disp. 8. de actibus supernat. dubio 7.

S. I.

Conclusio negativa statuitur.

Deo tamen Christum per actus subsequentes unionem, & à Verbo ut unito humanitati procedentes, neq; de condigno, neq; de congruo potuisse mereri Incarnationem.

Hanc conclusioem probant aliqui hoc discursu. Si opera subsequencia Incarnationem possent de potentia absoluta esse merita condigna illius, sequeretur Christum illam meruisse de facto: Sed hoc non est dicendum, ut patet ex dictis articulo præcedenti: Ergo nec illud. Sequenti Majoris sic probant: Omnis excellentia & dignitas quæ potuit communicari Christo, de facto fuit ei communicata: Sed habere aliquid ex merito, nobilius & præstantius est, quàm habere sine merito, ut docet D. Thomas infra qu. 19. art. 7. & rationem assignat, nam qui habet aliquid per meritum, habet illud quodammodo per seipsum; qui autem sine merito, habet illud per aliud: nobilius autem est habere aliquid per seipsum, quàm habere per aliud: Ergo si Christus potuit mereri unionem cum Verbo, per opera illam subsequencia, sequitur quod de facto eam meruit. Ita Alvarez hic disp. 16.

Verum hic discursus non videtur efficax, quia ut ostendimus infra, cum agemus de merito Christi potuit Christus de potentia absoluta beatitudinem animæ habere ab initio conceptionis de condigno mereri, & tamen illam de facto non meruit, ut ibidem dicemus: Ergo ex

Tom. IV.

A non implicantia meriti Incarnationis per opera subsequencia, non rectè inferitur, quod illa foret de facto horum meritorum præmium. Hæc ergo ratione prætermittitur.

Probatur conclusio ratione fundamentali. Principium meriti non potest cadere sub merito operis procedentis ab ipso: Sed unio hypostatica est principium omnis meriti: Ergo non potest cadere sub merito alicujus operis procedentis à Christo. Minor patet, nam principium operum Christi non est ipsa humanitas, sed suppositum Christi, quod est suppositum Verbi Divini unitum ipsi humanitati. Major verò docetur à Thoma hic art. 11. & quest. 29. de verit. art. 9. in corp. & passim usurpatur à Theologis, qui ex illo principio inferunt in tractatu de gratia, hominem non posse mereri primam gratiam, quia talis gratia est principium & prima radix totius meriti.

Confirmatur: Meritum pollet vi quadam morali attractivâ præmij: Sed nullâ ratione fieri potest ut idem seipsum attrahat: Ergo impossibile est ut idem sit meritum sui ipsius, atq; adeo etiam implicat ut idem sit meritum sui principij: Quo habet vim merendi, quia quod est causa causæ, est causa causati.

Huic efficacissimo argumento in primis respondent Adversarij, distinguendo Majorem, illamq; concedendo de lege ordinata Dei, & attentis rerum naturis, & negando de potentia absoluta & extraordinaria. Unde dicunt quod licet Incarnatio non potuerit esse præmium meriti operum procedentium ab ipsa, de lege ordinaria, & attentâ rei naturâ, bene tamen de potentia absoluta & extraordinaria.

Sed contra primò, Esto causa efficiens moralis meriti, possit aliquo modo cadere sub merito; unde antiqui Patres, ut infra ostendimus, per ipsam gratiam obtentam in vi meritorum Christi, Incarnationem de congruo meruerunt: tamen principium formale meriti non potest, etiam de potentia absoluta, sub merito cujus est formale principium cadere: Sed Verbum ut unitum humanitati est principium formale meriti procedentis ab humanitate, cum à Deitate unita, ut à forma, valorem meritorum recipiat: Ergo Incarnatio nec de potentia absoluta potuit cadere sub merito operum procedentium ab ipsa. Minor est certa, & patet ex dictis supra disp. 4. cum de valore satisfactionis Christi agebamus. Major probatur: Si principium formale meriti possit esse ejusdem meriti præmium, sequeretur tale meritum seipsum ut meritum mereri: Sed hoc repugnat, idem namq; à se ipso dependere non potest, nec per consequens meritorie causari, nec remunerari seipso: Ergo & illud. Probatur sequela: Meritum formæ est etiam meritum effectus formalis formæ, sicut causa efficiens formam, efficit etiam ejus effectum formalem: Ergo si opus meritorium, formam à qua desumit valorem, & in ratione meriti formaliter constituitur, mereri potest, etiam poterit mereri seipsum, quatenus est meritum, & seipso remunerari.

Secundo, Meritum operationum Christi, respectu unionis humanitatis ad Verbum, vel est juxta inclinationem intrinsecam gratiæ unionis vel supra illius inclinationem? Si primum, tale meritum miraculosum non erit, sed Christo conaturale. Si secundum, implicat quod illam de condigno mereatur; meritum enim de condigno non excedit terminum inclinationis intrin-

Ooo

leca

sece formæ à qua suum valorem desumit: Ergo A vel asserendū est, potuisse connaturaliter Christum de cōdigno Incarnationem mereri, vel id non potuisse efficere, etiam de potētia absoluta.

49. Tertiò, Si non obliet dependentia essentialis operis à principio intrinseco ut illud possit mereri, Christus per opera ab ipso procedentia, & subsequētia Incarnationem, non solum unionem hypostaticam, sed etiam suam prædestinationem, seu decretum intentivum Incarnationis, promereri potuit: Consequens non admittunt Adversarij: Ergo nec Antecedens admittere debent.

50. Respondent secundò Adversarij, quod licet quando principium meriti datur absolute, non possit cadere sub merito, bene tamen quando non datur absolute, sed sub conditione futuri meriti, & dependenter ab illo: ut si Rex tribuat militi arma & equum, anticipatā solutione, in stipendium futuri laboris & militiæ, eodem equo & armis futurorum. Unde cum Deus potuerit conferre humanitati Christi beneficium unionis hypostaticæ ad Verbum, sub conditione meriti in ea subsistendo exercendi, Christus per opera Incarnationem subsequētia, eam potuit promereri.

51. Verum quamvis hæc responsio videatur habere aliquam apparentiam, in re tamen nihil habet soliditatis; nam quamvis illud à quo meriti valor non provenit, possit alicui dari intuitu & sub conditione meriti futuri, secus tamen illud à quo est omnis meriti valor. Cujus differentia ratio est, cum quia meritum postea subsequens, potest habere rationem pretij respectu illius à quo non desumit suum valorem, secus tamen respectu illius à quo totum valorem habet. Tum etiam, quia ex eo quod aliquid datur à quo valor meriti non desumitur, sub conditione meriti futuri, non sequitur quod idem sit causa & effectus respectu ejusdem, secundum eandem rationem, & in eodē genere & modo causæ, quod tamen sequitur, si illud quod est principium totale meriti, daretur intuitu & sub conditione illius ut futuri. Unio autem hypostatica est principium à quo totaliter derivatur meritum Christi & in esse physico & in esse moris; cum omnia opera Christi procedant ab ipso supposito tanquam à principio quod, non verò ab humanitate, & valore infinitū quem tam in ratione meriti quam satisfactionis habent, à Verbo, ut unito humanitati, tanquam à principio formali desumant.

52. Addo quod, quando aliquid conceditur alteri, sub conditione meriti futuri per illud exercendi, non datur illi simpliciter, sed solum quoad usum, ut eo mediante faciat sibi debitam ejus possessionem, & absolutum dominium: unde principium meriti, formaliter ut tale, non cadit sub merito; quia illud quod ita conceditur, sub una ratione est causa meriti, sub alia verò est præmium & effectus: est enim causa meriti, ut imperfectè, & quoad usum tantum possessum, est verò præmium & effectus illius, quatenus perfectè & simpliciter translatus in dominium merentis. Ex quo sequitur, illud quod non potest alicui imperfectè, & suspensā donatione concedi, sed hoc ipso quod alicui conceditur, datur illi simpliciter, & ab ipso simpliciter habetur, non posse dari sub conditione meriti futuri, sed si conditio illa apponatur, erit impertinens. Principium autem meriti sive in Christo sive in alijs hominibus, cum sit unio hy-

postatica, & gratia, non potest concedi solum quoad usum, & donatione suspensā, quæ nisi sit conditione non stante; sed hoc ipso quod conceditur, simpliciter datur, & simpliciter habetur ab eo cui conceditur, sive postea sequatur operatio meritoria, sive non. Et ob hanc causam nem non potest alicui dari esse sub conditione meriti futuri, quia esse nequit dari donatione suspensā & imperfectā, sed si alicui datur, simpliciter datur: unde nullus potest mereri suam esse, & suam creationem.

Ex his etiam patet, instantiam de equo & militiæ à Rege militi concessis, nullius esse momenti. Primò quia valor hujusmodi laboris meriti non derivatur ab equo, & armis, sed à virtute, prudentia, & arte militis: valor autem meritorius in operibus Christi, ab unionē hypostatica procedit, & in alijs puris hominibus à prima gratia. Unde S. Thomas 1. 2. quæst. 11. art. 5. docet hominem non posse sibi mereri suam gratiam, & sibi tertio loco obijci istud argumentum, quod est præcipuum Adversariorum fundamentum. Apud homines aliqui potest promereri donum jam acceptum, sicut qui accipit equum à domino, meretur ipsum, bene utendo eo in servitium domini: Ergo multò magis primam gratiam jam acceptam potest homo promereri à Deo per subsequētia opera. Cui objectioni sic respondet. Adversarij dicendum, quod omne bonum opus hominis procedit à prima gratia, sicut à principio, non autem procedit à quocunque humano dono; & ideo non est similitudo de dono gratia, & de dono humano.

Deinde dona quæ ab homine cōceduntur, dari possunt imperfectè, & in usum, aut donatione suspensā, atque sic imperfectè habita, possunt cadere sub merito, ut perfectè & absolute habentur: unde in exemplo adducto, equus & arma non ceduntur militi à Rege, nisi imperfectè, & quoad usum, si sub conditione futuri laboris ei darentur: per hujusmodi verò laborem miles sibi faceret debitam absolute equi possessionem, absolutumque dominium ipsius acquireret. Unio autem hypostatica, non potest concedi solum quoad usum, & donatione suspensā; sed eo ipso quod datur, simpliciter & absolute conceditur; sic Deus non potuit humanitati Christi beneficium unionis hypostaticæ ad Verbum conferre, sub conditione meriti in ea subsistendo exercendi.

Secundò probatur conclusio ratione quam insinuat S. Thomas quæst. 19. de verit. art. 6. ubi sic discutitur: Meritum est causa præmij, non quidem per modum finalis causæ, sic enim magis præmium est causa meriti, sed magis secundum reductionem ad causam efficientem, in quantum meritum facit præmio dignum, & sic ad præmium disponit. Il autem quod est causa per modum efficientis, nullo modo potest esse posterius tempore eo cuius est causa, unde non potest esse quod aliquid mereatur quod jam habet. Quod autem in humanis aliquis pro accepto beneficio domino suo serviat, magis habet rationem gratiarum actionis, quam meriti. Quibus verbis S. Doctor, & exemplo à Suare adducto respondet, & hanc rationem ad probandam nostram conclusionem insinuat. Meritum se habet ad præmium, sicut medium ad finem, via ad terminum, dispositio ad formam, & causa efficiens ad effectum: Sed implicat medium subsequi finem, & viam esse posteriorem termino, dispositionem formæ, & causam efficientem effectui: Ergo im-

abile est meritum esse posterius termino, & per consequens Christum per opera subsequencia incarnationem, eam de condigno vel de congruo promereri.

Tertio suaderi potest conclusio, convellendo præcipuum suarum fundamentum, initio articuli propositum. Merita Christi ut futura non poterunt movere Deum ab æterno, nec de condigno, nec de congruo, ad decernendam executionem suarum incarnationis: Ergo executionem illam meriti non potuit Christus de condigno nec de congruo. Consequentia patet, meritum enim executionis incarnationis est illud duntaxat quod moraliter movet Deum, vel de condigno, vel de congruo, ad executionem decreti suarum incarnationis. Antecedens verò probatur: Merita Christi ut futura, nullo modo præcedere poterunt in scientia Dei decretum quod habuit exequendi suam incarnationem: Ergo nec movere Deum ad habendum tale decretum. Consequentia est manifestum, nihil enim ut futurum movere potest divinam voluntatem ad habendum aliquod decretum, nisi ut futurum præcedat decretum illud, saltem in scientia Dei. Unde Thomista in Tractatu de prædestinatione docent, & Suarez & Rinsius consentiunt, merita non movere Deum ad prædestinandos homines, quia cum sint effectus prædestinationis, non præcedunt ut futura in scientia Dei, sed eorum sequentio posterius est prædestinatione, seu decreto quo homines eliguntur ad gloriam, juxta illud D. Prosperi. de vocat. Gentium cap. 35. *Deus his quos elegit prius meritis, dat unde ornantur ex meritis.* Antecedens verò probatur & explicatur: Cum merita Christi non possint intelligi ut futura, nisi eo ipso intelligatur Christus ipse futurus in tempore Christi autem futurus in tempore concipi nequeat, non præsupposito decreto divino exequendi incarnationem, manifestum est implicare omnino, quod merita Christi tale decretum in cognitione seu præscientia Dei præcesserint.

Dices, Christus & ejus merita cognosci poterunt à Deo ut futura, præsupposita duntaxat intentione quam habuit sese incarnandi, abstrahendo à decreto illam intentionem exequendi: Ergo sic cognita & prævita, movere poterunt Deum ad volendum executionem incarnationis.

Sed contra: Merita Christi non sunt futura, sedem infallibiliter, nisi ex vi intentionis efficacis illorum: Sed intentio non est efficax, si præcedat à voluntate executionis: Ergo fallum omnino est, quod Deus prævidere poterit merita Christi ut futura, in intentione quam habuit sese incarnandi, abstrahente à decreto illam exequendi.

§. II.

Solvuntur objectiones.

Inter præcipua Adversariorum fundamenta soluta maneat ex dictis paragrapho præcedenti, exponendo rationes nostræ conclusionis, ut tamen eorum debilitas magis appareat, ea breviter proponemus & diluamus.

Obijciunt ergo primò: Principium meriti potest de potentia absoluta cadere sub merito operis procedentis ab ipso: Ergo potuit Christus per opera subsequencia incarnationem, ipsam mereri. Consequentia patet ex supra dictis: Antecedens verò probatur.

Tom. IV.

A batur primò, quia principium effectivum ad id potest ab ipso dispositivè causari, & de facto sic contingere in gratia habituali respectu actus contritionis, docuimus in Tractatu de justificatione, dispensatione i. art. 8. Ergo pariter principium meriti poterit ab illo meritorie causari. Secundò antiqui Patres meruerunt de congruo incarnationem Verbi, ut dicemus articulo sequenti, & tamen illorum gratia fuit effectus meritorum Christi, nedum in genere causæ finalis, verum etiam in genere causæ efficientis moralis, ut tenet communior Theologorum sententia: Ergo principium meriti potest cadere sub merito, saltem de congruo.

B Respondeo distinguendo Antecedens: Principium meriti purè effectivum, potest de potentia absoluta cadere sub merito operis procedentis ab ipso, transeat Antecedens. Principium meriti effectivum & formale, nego Antecedens, & Consequentiam. Nam gratia unionis non solum est principium effectivum meritorum Christi, sed etiam principium formale, non in esse physico, sed in genere moris; cum operationes Christi Theandricæ, à persona Verbi Divini, ut à forma, valorem infinitum in esse operis recipiant. Ex quo patet solutio ad utramque probationem Antecedentis, seu disparitatis ad duo exempla ibidem adducta: nam actus contritionis non constituitur formaliter in ratione dispositionis ad gratiam, per ipsam gratiam, sed per propriam entitatem à gratia efficienter causatam, nec merita antiquorum Patrum, per incarnationem Verbi constituta fuere formaliter, sed tantum ab illa efficienter moraliter, seu meritorie causata. Addo quod Christi merita præintelliguntur futura ante decretum conferendi gratiam antiquis Patribus, cum Christus sit causa meritoria prædestinationis hominum: at non præintelliguntur futura ante decretum exequendi incarnationem, ut supra contra suam ostendimus: unde licet Christus gratiam antiquis Patribus meruerit, suam tamen incarnationem mereri non potuit.

C Obijciunt secundò: Christus mereri potuit executionem unionis hypostaticæ, si quis merita ut futura prævideri potuerunt à Deo prius prioritate naturæ, quam velle exequi intentionem quam habebat sese incarnandi: Sed potuerunt merita Christi ut futura ita prævideri à Deo: Ergo & Christus mereri potuit executionem suarum incarnationis. Major est certa, si enim merita Christi ut futura, prius à Deo videri potuerint, quam velle intentionem sese incarnandi exequi, movere poterunt ipsum ad volendum executionem incarnationis. Minor verò probatur Intentio quam habuit Deus sese incarnandi, est prior decreto illam exequendi: Sed in illa intentione incarnationis, ut ita priori decreto executionis ejus, potuerunt merita Christi prævideri ut futura: Ergo prius prioritate naturæ quam velle Deus exequi intentionem suarum incarnationis, potuerunt merita Christi à Deo prævideri ut futura.

E Confirmatur: Licet prædestinatio hominum, in communi doctrina Thomistarum, fiat ante prævita merita, prævisio tamen meritorum præcedit in mente divina decretum executionis talis prædestinationis, ut in Tractatu de prædestinatione docuimus: Ergo similiter, licet prædestinatio Christi, sive intentio incarnationis, sit prior in intellectu Dei prævisione meritorum Christi, prius tamen merita illa prævideri potuerunt à Deo, quam decerneret exequi intentionem suarum incarnationis.

Ooo 2

Ad

61. Ad objectionem respondeo, concessâ Majori, negando Minorem, ad cuius probationem, distinguo Majorem: Intentio quam habuit Deus se incarnandi, ut abstrahit à sui efficacia, est prior decreto illam exequendi, concedo Majorem. Intentio quam habuit Deus se incarnandi, ut efficax est, prior est decreto illam exequendi, nego Majorem. Sic enim considerata importat voluntatem executionis, subindeque non est illâ prior. Unde quia merita Christi ut futura prævideri non potuerunt à Deo in intentione Incarnationis, nisi ut efficaci, & hæc intentio ut efficax non præcedit decretum suæ executionis, non potuit Deus priusquam vellet executionem suæ Incarnationis, prævidere merita Christi ut futura.

Ad confirmationem, nego consequentiam & paritatem: Ratio disparitatis est, quia merita hominis prædestinati non dependent ab executione prædestinationis ejus, tanquam à causa efficiente, sed potius e contra ipsa executio prædestinationis, est effectus meritorum prædestinati. At verò merita Christi habent pro sua causa efficiente, non solum intentionem Incarnationis, sive prædestinationem Christi, sed etiam ejus executionem, ut ex supra dictis patet.

§. III.

Corollaria præcedentis doctrina.

62. EX dictis colliges primò contra Suam supra citatum, & alios Recentiores, Christum non meruisse, nec potuisse mereri suæ Incarnationis continuationem. Nam Incarnatio continuata idem est cum Incarnatione ut primò producta: Ergo si Incarnatio ut primò producta non possit cadere sub merito Christi, id etiam non poterit Incarnatio ut continuata. Consequentia patet, Antecedens probatur, Continuatio unionis hypostaticæ, nihil omnino addit supra ea quæ ex vi suæ primæ productionis ipsi competunt, non enim continuatur in esse per additionem alicujus, puta partis, gradus, aut etiam auxilii divini, vel actionis, quia est tota simul, & mensuratur duratione omnino indivisibili, scilicet æternitate participatâ, cum sit omnino immutabilis & permanens, ut docet S. Thomas infra qu. 30. art. 2. in 3. dist. 21. qu. 1. art. 1. & ibidem ad Annibaldum.

63. Dices, Licet unio hypostatica, ut continuata, non addat aliquid reale supra seipsam ut primò productam, addit tamen aliquid virtualiter, quia dicit seipsam ut habet successionem extrinsecam per coexistentiam ad nostrum tempus, quod non dicit unio, ut primò producta.

Sed contra: Principium meriti, utpote causa efficiens moralis præmii, debet realiter distinguari ab illo, sicut in simili dicitur de causa efficiente physica respectu sui effectus, quoad hoc enim est eadem ratio de causalitate physica ac de morali, cum etiam causalitas ista moralis sit realis. Ergo licet unio hypostatica, ut continuata & coexistens tempori, distinguatur virtualiter à seipsa ut primò producta, non potest tamen cadere sub merito Christi, cum talis unio, ut primò producta, sit principium totius meriti Christi, subindeque sub ejus meritum cadere nequeat, ut supra ostendimus.

64. Confirmatur: Gratia viæ, quatenus continuata, nequit esse præmium meriti procedentis ab ipsa, quatenus primò producta: aliàs donum perseverantiæ posset cadere sub merito de condigno operum puræ creaturæ, cuius oppositum in Tra-

A statu de merito docuimus: At non aliâ ratione, nisi quia inter gratiam, quatenus primò productam, & quatenus continuatam, non intervenit realis distinctio: Ergo si continuatio Incarnationis non distinguatur realiter à prima ejus productione, non poterit cadere sub merito de condigno operum quæ Christus in primo suæ Incarnationis momento elicit.

Neque obstat quod per Dei potentiam potest unio hypostatica non esse in tempore futuro, & divina voluntas potuerit decernere Incarnationem non decernendo ex vi hujus decreti continuationem illius: hoc enim sicut non arguit continuationem unionis fieri per additionem novæ realitatis ita nec probat illam posse cadere sub merito.

Colliges secundo contra Delugo, Vazquez, Ripaldam, aliosque Recentiores, Christum non meruisse Virginis maternitatem, hoc est ex beatissima Virgine concipi & nasci, nec aliam circumstantiam Incarnationem antecedentes, vel concomitantes.

Probat breviter: Principium mediarum meriti non potest cadere sub merito actus cuius est principium: Sed Beatissima Virgo fuit principium mediarum meritorum Christi Domini, quatenus fuit principium humanitatis, quæ constituit illorum meritorum immediatum principium: Ergo non potuit sub ratione principii, nec proinde sub ratione matris, sub eisdem meritis cadere.

Respondet Delugo, Christum, etsi in primo suæ esse, & in sui connaturali conservatione, dependentiam à Beatissima Virgine habuerit, insuper in conservatione miraculosa, qualiter servatus a morte conservatus, nullam ab illius concito dependentiam habuisse, & ex meritis Christi prævisi in prædicto statu, fuisse electam Beatissimam Virginem in matrem ipsius. Itaque vult Christum oratione in horro ter iterata, sic imitari mortis & impendium suppliciorum laxasse habenas, & permisisse in se seivire, ut emota & convulsus corpore compage, mors inevitabiliter ingrueret, nec arceat potuisset, nisi auctore venerationis maternæ debito, aliud validius, quod servaretur & fulciretur, singulari miraculo habitum fuisset, & tunc humanitatem Christi hoc novo concitatu servatam, & influxu B. Virginis exemptam, meruisse illius maternitatem, per opera quæ tunc exercuit.

Verum hæc doctrina & solutio adeo subtile est, ut definat in aristas, ut bellè ait vir è Societate gravissimus. Nec solum futile & absurda est, sed non videtur etiam aliquâ specie impietatis carere, quod Christum redemptorem suæ matris, matrem, & subinde totius generis humani constituit, cum definit esse filius Virginis, seu quod perinde est, cum nihil servavit eorum quæ ex generatione matris, & ex filiatione receperat.

Addo quod Augustinus de prædestin. Sæc. cap. 15. loquens de Christi conceptione ex Virgine, sic ait: Neque retributa est ista generatrix, sed tributa, ut alienus ab omni obligatione pater de Spiritu & Virgine nasceretur: At si fuisse præmium meritorum Christi prævisi miraculose viventis & operantis, in prædicto statu fuisset retributa, & non gratis tributa: sicut quia gratia antiquorum Patrum fuit præmium meritorum Christi, non dicitur tributa, sed retributa comparativè ad Christum: Ergo juxta Augustinum conceptio Christi ex Virgine, subindeque Be-

tissima Virginis maternitas, non fuit ex meritis A
Christi pravi ut miraculose viventis & ope-
rantis.

Confirmatur Augustinus exemplo huiusmodi
conceptionis ibidem probat contra Pelagianos
primam gratiam ad credendum gratis omnino
donari: Ad primam gratiam in nobis non solum non
est ex meritis precedentibus, sed nec etiam ex me-
ritis subsequens, in Dei provisione existentibus:
Ergo natiuitas Christi ex Virgine, non solum fuit
gratia, per exclusionem meritorum acciden-
tium, sed etiam per exclusionem meritorum sub-
sequentium Christi, ut pravi miraculose viven-
tis & operantis.

Contra hoc corollarium obijciunt Adversarii B
Beatissima Virgo meruit esse mater Christi, & il-
lum in se concipere, merito saltem de congruo:
Ergo Christus meruit Virginis maternitatem, sui-
que natiuitatem ex illa. Antecedens constat ex
infra dicendis. Consequentia vero probatur pri-
mo, quia dignitas est Virgini concedenda,
quae non attribuitur Christo: Ergo si Virgo me-
ruit esse mater Christi, Christus etiam meruit Vir-
ginis maternitatem, siquidem ex illa natiuitatem.
Secundo, gratia in vi cuius meruit Virgo Christi
maternitatem, fuit effectus meritorum Christi,
non solum in genere causae finalis, sed etiam in
genere causae efficientis moralis, ut plures existi-
maut: Sed quod est causa causae, est etiam causa
causati: Ergo Christus merens gratiam causantem
moraliter maternitatem Virginis, & sui natiuita-
tem, meruit etiam eandem maternitatem, & na-
tiuitatem ex Virgine.

Respondeo, concessa Antecedente, negando C
Consequentiam, ad cuius primam probationem di-
cendum, verum esse Antecedens de his quae non
pertinent ad principium meritorum Christi, fal-
sum autem de spectantibus ad illud; & quia natiui-
tas Christi ex Virgine fuit via ad existentiam In-
carnationis, quae fuit Christo principium merendi,
fit consequens ut quamvis concedatur Virgini con-
gruum maternitatis & Incarnationis meritum,
non sit Christo concedendum meritum illarum
condignum.

Ad secundam, concessa Majori, distingo Mi-
norem. Quod est causa causae infallibiliter inferen-
tis effectum, concedo Minorem. Quod est causa
causae non sic inferentis effectum, nego Minorem
& Consequentiam. Nam merita Beatissimae Virgi-
nis non fuisse causa ab intrinseco infallibiliter infe-
rens natiuitatem Christi, Nec Mariae maternita-
tem; & ideo quamvis Christus suis meritis fuerit
moraliter causa gratiae & meritorum Virginis, non se-
quitur sui natiuitatem ex Virgine meritorie causasse.

Colliges tertio, Christum meruisse circumstan-
tias Incarnationem consequentes, quia illa non
praerequiruntur merito ipsius, nec tenent ex
parte principii merendi, sed ad illud subsequen-
tur; unde nihil impedit quominus cadere potue-
rint sub merito Christi. Meruit ergo Christus
Pastorum & Magorum adorationem, apparitio-
nem stellae, fugam in Egyptum ad evitandam
praematuram mortem, curam & sollicitudinem Sa-
cratissimae Virginis & Beati Iosephi &c.

Ex eodem principio sequitur, Christum meruisse
extensionem unionis hypostaticae ad eas sub-
stantiae partes quas acquirebat per nutritionem.
Quamvis enim probabiliter dici possit, extensio-
nem illam fuisse Christo debitam ex vi prioris
unionis, & ex illa fuisse sequutam sine aliquo me-
rito, 17.

rito; magis tamen consonum est dignitati & ex-
cellentiae Christi, asserere eam fuisse debitam Chri-
sto, nedum titulo sequela, ex vi prioris unionis, sed
etiam titulo meriti: sicut etiam gloria corporis
fuit Christo debita, titulo meriti, atque ita fuit ad
tempus impedita, ne redundaret ex gloria animae,
ut eam posset actualiter mereri.

Dices, si Christus potuit mereri extensionem 73
unionis hypostaticae ad illas substantiae partes
quas continuò acquirebat per nutritionem, etiam
potuit mereri continuationem Incarnationis. Se-
quela probatur: Qui meretur ea quae sunt neces-
saria ad conservationem alicuius rei, meretur ejus
continuationem: Sed extensio unionis hypo-
staticae ad illas partes quae per nutritionem ac-
crescunt, erat necessaria ad ejusdem unionis con-
servationem: Ergo si Christus meruit illam ex-
tensionem, meruit etiam Incarnationis continua-
tionem.

Respondeo negando sequelam, ad cuius pro-
bationem, distingo Majorem: Qui meretur ea
quae sunt necessaria per se & immediatè, concedo. 74
Remotè & per accidens, nego. Extensio vero u-
nionis hypostaticae ad partes de novo per nutritio-
nem advenientes, erat solum remotè & per acci-
dens requisita, in quantum nutritio erat necessaria
ad conservationem vitae ipsius: unde modò Chri-
sto non indigente nutritione, sine illa unio hypo-
statica continuatur.

Colliges ultimò, Christum meruisse reunionem 75
suae humanitatis ad Verbum Divinum, quae fuit
facta in resurrectione

Explicatur hoc corollarium: In Christi resurre-
ctione duplex unio intercessit. Prima est unio, seu
potius reunio animae cum corpore, quam certum
est, & concedunt omnes Christum suam sanctissimam
passionem meruisse. Secunda est conjunctio perso-
nalis totius naturae humanae cum Verbo Divino,
quae per mortem Christi esse desiderat. Licet enim
certum sit secundum fidem, partes humanitatis se-
paratas, nimirum animam in Lybno existentem,
& corpus in sepulchro reconditum, & formam ca-
daveris informatum, mansisse quitas personali-
tati Verbi in triduo mortis; quod enim Christus
assumpsit, nunquam dimisit: nihilominus tota
humanitas non mansit unita Verbo, quia tota hu-
manitas non dicitur partes quomodocumque & ab
invicem separatas, sed realiter inter se conjunctas,
ita ut anima actuet & vivificet corpus. Tota ergo
humanitas Christi fuit solum reunita Verbo Di-
vino in instanti resurrectionis Christi in quo ani-
ma ejus gloriosa iterum corpore ejus vivificavit; ex
qua unione animae cum corpore, consecuta est
etiam reunio totius humanitatis cum personalitate
Verbi; quae reunio fuit veluti quaedam restitua-
tio unionis hypostaticae; quae fuerat per mortem
Christi dissoluta; & hanc reunionem humanitatis
cum Verbo dicimus Christum meruisse.

Ratio est, quia quae per se pertinent ad resurre- 76
ctionem, referenda sunt in meritum ipsius Chri-
sti: Sed ad resurrectionem Christi per se pertinet
haec reunio: Ergo Christum illam meruisse dicen-
dum est. Major patet, nam Christus meruit suam
resurrectionem, ut ostendimus infra cum age-
mus de merito Christi. Minor verò probatur. Ad
resurrectionem Christi per se pertinet non solum
quod partes ejus, scilicet anima & corpus, reu-
niantur, & component humanitatem, sed etiam
quod illam component, non quomodocumque,
sed in ipsomet supposito Verbi Divini; si enim
illam

illam non componerent in eodem supposito Verbi Divini, jam non resurgeret idem Christus, qui est persona composita ex hac humanitate & personalitate Verbi Divini. Potestque confirmari ex illo Apocal. 5. *dignus est agnus qui occisus est accipere veritatem & divinitatem*. Christus enim divinitatem accepit in resurrectione, per reunionem totius humanitatis cum persona Verbi: quæ fuit veluti restitutio unionis hypostaticæ.

77. Dices primò, Talis unio humanitatis cum persona Verbi, facta in resurrectione, consequitur ad unionem factam in Incarnatione, & ad reunionem partium humanitatis inter se, factam in resurrectione: Ergo non cadit sub merito Christi. Antecedens est certum, ex eo enim quod in Incarnatione humanitas fuerit assumpta à Verbo inamissibiliter, sequitur quod quotiescunque humanitas existerit, sit unita Verbo Divino: Unde cum in resurrectione humanitas Christi, que per mortem destructa fuerat, iterum fuerit reparata per unionem animæ cum corpore, sequitur quod illa humanitas hoc ipso fuerit reunita Verbo Divino. Consequentia verò probatur illud non cadit sub merito, quod naturali sequitur consequitur ad aliud quod gratis concessum est, hac enim ratione Christus habuit gratiam, beatitudinem, scientiam infusam, virtutes infusas, & dona Spiritus sancti, sine meritis, quia hæc consequuntur ad unionem hypostaticam, quæ gratis illi concessa est: Ergo cum prima unio facta in Incarnatione, & similiter reunio animæ cum corpore facta in resurrectione, fuerint concessæ gratis, & nullis præcedentibus meritis ipsius Christi, idem dicendum erit de restitutione unionis hypostaticæ facta in resurrectione.

78. Respondeo, concessio Antecedente, negando Consequentiam: Ad probationem dicendum illud quod naturali sequela consequitur ad aliud quod gratis concessum est, non cadere sub merito, si illud quod gratis concessum est, per aliquod tempus non desinat: si autem desinat per aliquod tempus, tunc illud quod consequitur cadere sub merito; unde cum prima unio totius humanitatis cum persona Verbi Divini, facta in Incarnatione, desierit in morte Christi, desinente ipsa humanitate, potuit deinde restitutio illius unionis, facta in resurrectione, cadere sub merito Christi. Ad illud verò quod dicitur de reunionem partium humanitatis, facta in resurrectione, responderetur illam non esse omnino gratuitam, sicut fuit prima unio hypostatica facta in Incarnatione. Christus enim per se primò meruit talem reunionem partium inter se, & ex consequenti reparationem totius humanitatis, & restitutionem unionis hypostaticæ factam in resurrectione.

79. Dices secundò. Eadem fuit unio hypostatica totius humanitatis facta in resurrectione, ac ea quæ facta est in utero beatæ Virginis, in instanti conceptionis Christi: eadem enim numero fuit humanitas, eadem substantia Verbi Divini, nullà de novo interveniente actione univã: Ergo si Christus primam unionem non meruit, neque secundam mereri potuit.

80. Respondeo eandem quidem fuisse unionem, sed discontinuatam & interruptam, prima enim unio hypostatica totius humanitatis cum Verbo, fuit dissoluta in morte Christi, destructa ipsa humanitate: unde licet Christus non meruerit primam unionem factam in instanti conceptionis, potuit tamen mereri reparationem, seu restitu-

tionem ejusdem unionis, factam in instanti resurrectionis.

ARTICULUS IV.

Virum SS. Patres meruerint, aut saltem mereri potuerint Incarnationem, ejusque circumstantias, de congruo?

§. I.

Quibusdam præmissis referuntur sententiæ, & vera eligitur.

NOta primò, nomine Sanctorum Patrum, intelligi viros illos sanctos, sive legis veteris, sive legis scriptæ, quibus fuerit Melior facta rat specialis à Deo revelatio, aut promissio.

Notandum secundò, plura posse in Incarnatione considerari, nimirum ejus substantiam, illius accelerationem, & alias circumstantias, ejusque effectus, qui sunt præcipue duo, scilicet justificatio animarum, & apertio januæ regni celestis: id est, ablatio illius indignitatis, quæ remanserat in tota natura humana, ex eo quod caput illius Deum ostenderat; unde fiebat quod quantumcumque partiales homines iusti essent, impediébatur à consecratione gloriæ, quoad usque satisfactio æqualis & condigna exhiberetur ab aliquo individuo ejusdem naturæ.

Nota tertio, congruitatem dupliciter accipi posse. Uno modo pro congruitate fundata in pura misericordia Dei, sine aliquo jure, sive debito ex parte operis. Alio modo pro congruitate fundata in proportionem amicitia, & in opere gratiæ factæ ab amico: amicitia enim, cum sit pars potentialis iustitiæ, fundat aliquod debitum, etsi non strictum & rigorosum, sicut meritum de condigno. Hic ergo loquimur de merito congrui hoc secundo modo, dum inquirimus, an SS. Patres meruerint saltem de congruo Incarnationem: His præmissis.

Circa propositam difficultatem tres versantur Theologorum sententiæ, duæ extremæ, & altera media. Prima quæ est D. Bonaventuræ in 3. dist. 4. art. 2. quæ 2. asserit SS. Patres meruisse de condigno substantiam Incarnationis, non quantum ad principalem ejus effectum, qui est justificatio animarum, sed quantum ad alium minus principalem, qui est apertio regni celestis. Hanc sententiam imitatur Medina ad potentiam Dei absolutam, secundum quam ipse vult potuisse sanctos Patres simpliciter & absolute mereri de condigno substantiam Incarnationis, si intercessisset divina promissio.

Secunda huic immediate opposita, contendit SS. Patres, non solum non meruisse de condigno, sed nec etiam de congruo Incarnationem. Ita Vazquez hic disp. 22. cap. 4. Theophilus Raynaudus lib. 3. de Christo sect. 2. cap. 1. & alii Recentiores, qui licet concedant meritum de congruo respectu incarnationis, quantum ad accelerationem, aliasque circumstantias, respectu tamen substantiæ Incarnationis illud negant, eò quod principium meriti non possit cadere sub merito, etiam de congruo.

Pro explicatione tertiæ, quæ est communis in Schola D. Thomæ, & meritum quidem de condigno Incarnationis denegat SS. Patribus quicquam præcesserunt, sed meritum de congruo illi tribuit, tam respectu substantiæ, quam circumstantiarum illius.

Dico primo, Sanctos Patres, nec meruisse nec potuisse mereri de condigno Incarnationem quantum ad substantiam.

Prima pars patet ex variis Scripturae locis, quibus unio Verbi cum humanitate immensae Dei misericordiae ac benignitati tribuitur, imò ab ea humana merita remouentur. Sic ad Titum 2. Apostolus: *Apparuit (inquit) benignitas & humanitas saluatoris nostri Dei, non ex operibus iustitiae quae fecimus nos, sed secundum misericordiam suam* (scilicet non meritis nostris, in quibus visitauit nos oriens ex occidente Dei nostri, in quibus visitauit nos oriens ex occidente Dei nostri, in quibus visitauit nos oriens ex occidente Dei nostri). Ecce ita Ephes. 2. *Propter nimiam charitatem quam quā dilexit nos, Deus, cum essemus mortui peccatis, conuincit nos in Christo.* Ea ipsa de causa Christus ad Hebraeos 2. dicitur *Gratia Dei.* Ergo ex Scriptura, antiqui Patres non meruerunt de condigno Incarnationem.

Idipsum manifeste convincit improprio quorumvis actui pura creatura cum tali praemio condigne promerendo: est enim ad eod sublimis & eminens, & supra totum ordinem gratiae eleuatum, ut omnis nostrorum meritorum tenuitas subius jaceat, nec ad illud exequendum possit alligere: nulla igitur pura creatura condigne de facio promeruit unionem humanitatis Christi cum Verbo.

Confirmatur & magis illustratur haec ratio:

Uel aliquod opus sit meritum de condigno alicuius praemii, requiritur quod sit aequalis valoris & dignitatis cum ipso: Sed nullum opus SS. Patrum fuit ejusdem valoris cum substantia Incarnationis. Ergo SS. Patres eam non meruerunt de condigno, quantum ad substantiam, per bona opera quae elicerent. Major patet, condignitas enim meriti consistit formaliter in aequalitate ad praemium, non quidem omnimoda, sed proportionis, unde dicitur meritum condignum, quasi simul & aequaliter dignum. Minor vero probatur: Opera antiquorum Patrum nec erant in ordine altiori, nec ex perfectiori gratia procedebant, quam opera meritoria aliorum iustorum. At Incarnatio quoad substantiam excedit in perfectione & valore excellentiam & valorem operum cuiuslibet iusti: Ergo nullum opus SS. Patrum fuit ejusdem valoris cum substantia Incarnationis. Major constat, Minor probatur ex eo quod augmentum gratiae & gloriae est praemium condignissimum omnium operum nostrorum, quia non sunt nisi in ordine gratiae, cuius summa perfectio & complementum ultimum est gloria, seu visio beatifica.

Confirmatur amplius: Ita se habet cum proportionem ordo gratiae ad ordinem unionis hypostaticae, quantum ad meritum de condigno, sic cum se habet ordo naturae ad ordinem gratiae: Sed in toto ordine naturae nihil potest esse meritum de condigno ordinis gratiae: Ergo nec in toto ordine gratiae aliquid esse potest meritum de condigno unionis hypostaticae: unde etiam bona opera SS. Patrum qui Incarnationem praecedebant, solum ad ordinem gratiae pertinebant, non erant meritoria de condigno unionis hypostaticae quantum ad substantiam.

Respondet D. Bonaventura, quod quamvis opera SS. Patrum non adequarent in valore substantiam Incarnationis, vel ejus effectum principalem & primarium, effectum tamen secundarium & minus principalem, qui est apertio januae regni caelestis, exaequabant, subindeque Incarnationem, quantum ad effectum illum secundarium, de condigno mereri potuerunt.

A Sed contra: Illud solum adequat in valore apertionem januae regni caelestis, quod procedit à gratia capitis, quae est gratia universalis: At SS. Patres non operabantur ex gratia capitis quam non habebant, sed ex gratia personali: Ergo illorum bona opera non adequabant in valore Incarnationem, etiam quantum ad illius effectum secundarium, & minus principalem, qui est januae caelestis apertio. Minor est certa, Major vero suaderetur. Bonum commune toti humano generi excedit in valore opus procedens à gratia personali, quia illud est praemium correspondens gratiae capitis, quae est majoris valoris, quam gratia personalis: Sed apertio regni caelestis est bonum commune totius humani generis: Ergo excedit in valore opus procedens à gratia personali, & non nisi ab opere procedente à gratia capitis adaequari potest.

B Ex dictis confutata manet sententia Medinae, & probata secunda pars conclusionis: Nam cum opera SS. Patrum ad ordinem gratiae pertinerent, non solum non habebant, sed nec habere poterant aequalem valorem & dignitatem cum Incarnatione, quae est ordinis altioris, scilicet hypostaticae, qui cum infinitam Verbi Divini personalitatem involvat, est perfectionis quodammodo infinitae, ut docet S. Thomas .i. p. quaest. 25. art. 6. ad 4. & magis excedit ordinem gratiae, quam ordo gratiae ordinem naturae.

C Nec valet quod ait Medina, extrinsecam Dei ordinationem potuisse supplere talem improprietatem, & reddere opera SS. Patrum aequalis ordinis & dignitatis cum Incarnatione. Non valet, inquam: nam extrinseca illa Dei ordinatio non eleuaret illa opera supra ordinem gratiae: Ergo non tribueret illis valorē alterius rationis quam secundum se haberent, subindeque si secundum se non haberent valorem meritorum de condigno Incarnationis, & intrinsecam proportionem cum illa, illam à divina ordinatione non reciperent. Consequentia manifesta est, Antecedens vero probatur. Illa extrinseca Dei ordinatio non faceret quod hujusmodi opera eliceretur à principio digniori, quam sit gratia: Ergo non eleuaret illa supra ordinem gratiae, nec consequenter redderet proportionata ordini hypostatico.

D Confirmatur: Ex hac responsione & doctrina Medinae, sequitur quod opera minus bona & digna possent de condigno mereri praemium majus, & altioris ordinis, quam opera meliora & magis digna: Sed hoc manifestam involvit contradictionem, dicunt enim opera magis vel minus meritoria de condigno, quia sunt magis vel minus digna: Ergo &c. Sequela Majoris patet, quia potest operibus minus dignis advenire extrinseca Dei promissio & ordinatio, nihil intrinsecum illis conferens, & consequenter illa non magis dignificans, quae non adveniret operibus magis secundum se dignis; & sic humilitas Davidis v. g. potuisset mereri de condigno Incarnationem, non vero humilitas B. Virginis, quae multo perfectior & praestantior fuit.

E Neque obstat quod si Deus promississet alicui operi Incarnationem, per tale opus fieret quodammodo debita; hoc enim non proveniret ex condignitate talis operis, sed tantum ex fidelitate Dei, qui non potest non stare promissis, quamvis opera ex natura sua non exigant quod promissum. Nec est simile de gratia respectu gloriae, licet enim possit Deus habenti gratiam denegare gloriam, ex absoluto dominio; hoc tamen non impe-

impedit quin opera elicit a gratia & charitate, exigant tanquam primum sibi connaturale & ejuldem ordinis, ipsam gloriam quam respiciunt tanquam ultimum finem, cum gratia sit *fontis aqua salubris in vitam eternam*, ut dicitur Joan. 4.

94. Ex dictis inferes, antiquos Patres non meruisse nec potuisse mereri de condigno circumstantias intrinsecas Incarnationis: quia circumstantia intrinseca alicujus operis, formaliter & ut sic considerata, sunt ejuldem ordinis cum ipso: unde circumstantia intrinseca Incarnationis pertinent ad ordinem hypostaticum, sicut substantia illius: Ergo si antiqui Patres non potuerint mereri de condigno substantiam Incarnationis, eo quod opera illorum pertinerent ad ordinem gratia, qui est inferior hypostatico, ob eandem rationem non potuerint mereri de condigno circumstantias intrinsecas illius. Dixi *circumstantias intrinsecas*, quia si sermo sit de circumstantiis pure extrinsecis, quales sunt circumstantia temporis & loci, satis probabile est, SS. Patres illas de condigno potuisse mereri, quia cum illae per se non pertineant ad Incarnationem sed per accidens tantum, etiam per accidens tantum spectant ad ordinem hypostaticum. Unde S. Thomas in 3. ad Annibaldum dist. 4. quaest. unica art. 4. in corpore, expressè docet accelerationem Incarnationis potuisse cadere sub meritum de condigno, ait enim: *Sancti Patres Incarnationem meruerunt merito congrui, scilicet se ad suscipiendum tantum beneficium preparando, & non merito condigni, quia non eam per meritum hoc modo debita sibi fecerunt, quamvis sic potuerint mereri ejus accelerationem.* Si nimirum pactum & promissio ex parte Dei intervenisset.

95. Dico, secundò, SS. Patres meruerunt de congruo Incarnationem, & quantum ad substantiam, & quantum ad accelerationem, aliasque circumstantias.

96. Ita S. Thomas hic art. 11. ubi sic ait: *Ex congruo meruerunt SS. Patres Incarnationem, desiderando & petendo congruum enim erat ut Deus exaudiret eos qui ei obediebant.* Ubi cum S. Thomas dicat quod SS. Patres meruerunt Incarnationem petendo & desiderando, manifestum est quod loquitur de substantia Incarnationis, & non solum de circumstantiis, quia SS. Patres non solum petebant & desiderabant accelerationem & alias circumstantias, sed etiam ipsam Incarnationis substantiam, seu ipsius Christi adventum. Idem docet in 3. sent. ad Annibal. dist. 4. quaest. unica art. 4. verbis quae supra retulimus.

97. His etiam locis S. Doctor rationem fundamentalem nostrae conclusionis insinuat: nam SS. Patres ipsi & instantibus precibus, & ferventibus desideriis, Deum sollicitaverunt ut mitteret filium suum in mundum, ut patet ex illo Isaia 45. *Rorate celi desuper & nubes pluant justum, aperiatur terra & germinet Salvatorem.* Et capite 64. *Vtinam dirumpes caelos & descenderes.* Illa autem preces & desideria habebant rationem meriti de congruo respectu adventus Filii Dei: Tum quia congruum erat ut Deus eos exaudiret qui ipsi obediebant. Tum etiam, quia ut docet sanctus Thomas 2. 2. quaest. 83. art. 15. orationes de necessariis ad salutem, merentur de congruo orantibus ea quae postulant. Adde quod sancta illa desideria disponebant antiquos Patres ad recipiendum Christum: Sed illa dispositiones morales habebant rationem meriti de congruo: Ergo SS. Patres meruerunt de congruo substantiam Incar-

nationis, seu adventum Filii Dei in mundum. Idem dicendum de acceleratione Incarnationis, quam etiam plerique patres iusti, post instantibus precibus, & ferventissimis desideriis, de congruo meruerunt. Sic Daniel 9. dicitur abbreviatum fuisse tempus Messiae, quod Daniel vir desideriorum erat. Et Plal. 118. Domine ex ore Dei praenuntiat, *Propter misericordiam tuam & gemitum pauperum, nunc exurgam: quod patres Patres de adventu Christi, propter sanctitatem Patrum ardentissima vota accelerato interposuerunt.* Et apud Malachiam cap. 3. Christus dicitur: *Dominator quem vos queritis, & Angelus testamenti quem vos vultis, qui & idcirco dicitur venturus statim.*

Accelerationis porro nomine non est intelligendum quod cortex vocabuli praefert, nempe quod Christus venerit ante tempus quo decretum antea erat illum esse venturum, id enim immutabilitati divini decreti repugnat. Sed nomine accelerationis oportet intelligere virtutem antecessorem in Christi productione, sitam eo quod Deus ab aeterno propter merita antiquorum Patrum praevisa dependenter a Christo prius ratione praedestinato, sanxerit ut Christus in aliquo certo tempore fieret, & non in ulteriore in quo alioqui fieri potuisset, vel etiam factum fuisset, nisi petitiones & merita iustorum praedictorum intervenissent.

Hinc colligitur SS. Patres meruisse de congruo alias circumstantias Incarnationis, quod patet inductione, nam Scriptura Genes. 22. dignificat Abraham immolantem filium suum meruisse suam obedientiam, ut ex semine ipsius Christus nasceretur, *Benedicentur in semine tuo omnes gentes terrae, quia obedisti voci meae.* Et 2. Regum 7. David pro bona voluntate edificandi templum Domino magnificentiissimum, accepit hanc promissionem in remunerationem, *Suscitabo semen tuum post te, &c. Et stabiliam thronum regni ejus usque in sempiternum.* Ego ero ei in patrem, & ipse erit mihi in filium. Quae verba de Christo interpretatur Apostolus ad Hebraeos 1. Similique modo B. Virgo, puritate & humilitate, aliisque virtutibus eximiiis, de congruo meruit esse mater Dei, ut infra ostendemus.

Addo quod antiqui Patres meruerunt Incarnationem eo modo quo postularunt. At non postularunt eam nudè, sed cum omnibus circumstantiis: Ergo eam meruerunt cum omnibus circumstantiis. Major patet ex dictis, nam ipsae postulationes erant meritum de congruo. Minor vero probatur, quia postulabant Incarnationem ut operantem, petebant eam Christum ut Salvatorem formaliter, & Redemptorem. Sed Incarnatio ut operans, importat circumstantias temporis, loci, personarum, &c. Ergo antiqui Patres postularunt Incarnationem solum quantum ad substantiam, sed etiam cum omnibus circumstantiis. Unde quando D. Thomas 1. 2. quaest. 84. artic. 4. asserit promissionem quam Deus fecit Abraham, ut Christus ex ejus semine nasceretur, non fuisse propter meritum ipsius, sed ex gratuita Dei electione & vocatione, non aliud intendit, quam merita Abraham non fuisse motum praedestinationis Incarnationis, etiam quoad circumstantias personarum ex quibus Christus erat nasciturus. Cum quo tamen stat quod fuerint motivum secundarium executionis illius, etiam quoad hujusmodi circumstantias: ita ut Deus primò simpliciter praedestinavit Christum

causam ex tali semine, scilicet Abraham; & in A
alio signo subsequenti ordinaverit Abraham &
alios ab eo descendentes, ad tantum bonum dis-
poni per sua bona opera, quæ prius erant futura
ordine executionis.

§. II.

Solvuntur objectiones.

Objicies primò contra primam conclusionem:
Antiqui Patres meruerunt de condigno re-
gnum celorum: Ergo & apertione illius, sub-
indeque & ipsam incarnationem, quantum ad
effectum ejus secundarium & minus principale.

Respondeo cum D. Thoma in 3. dist. 18. quæ-
st. 6. quæstionem. 2. ad 2. quod antiqui Patres
meruerunt introitum paradisi, quantum ad id quod
personæ est, sicut & nos; tamen quod removeretur im-
pedimentum quod erat ex parte naturæ, mereri non
potuerunt, & ideo semper remanebat eis janua clausa.
Duo itaque clauderant celos ante incarnationem
Verbi, scilicet culpa totius naturæ, & indi-
gnitas cujuslibet particularis; & licet antiqui
Patres per proprium meritum hoc secundum
impedimentum removere potuerint, primum
tamen non potuerunt tollere, quia ad removen-
dum hoc impedimentum requiritur gratia capi-
tis, quam antiqui Patres non habebant. Unde li-
cet de condigno meruerint apertione regni
coelestis, prout dicit remotionem impedimenti
quod se tenet ex parte cujuslibet particularis,
non tamen prout importat remotionem impe-
dimenti quod se tenebat ex parte naturæ, per
peccatum originale vitiatæ.

Objicies secundò contra secundam conclusi-
onem: Sicut se habet ordo naturæ ad ordinem gra-
tiæ, ita se habet ordo gratiæ ad ordinem hypostati-
cum: Sed nihil est in toto ordine naturæ, quod
possit mereri, etiam de congruo, ordinem gra-
tiæ, aut aliquid ad ipsum pertinemens: Ergo nihil
etiam est in ordine gratiæ, quod etiam mereri pos-
sit aliquid pertinemens ad ordinem hypostaticum.

Respondeo negando absolute Majorem: Quia
vis enim nihil sit in toto ordine gratiæ quod ad-
quet unionem hypostaticam, aut ea quæ ad ipsam
pertinent, nec consequenter quod eam mereatur
de condigno, tamen in hoc differt ab ordine na-
turæ, quod ordo naturæ præcisè non includit ami-
citiæ cum Deo, bene tamen ordo gratiæ; & sic
quia ad meritum de congruo non requiritur æ-
qualitas cum præmio, sed sufficit solum quod
funderetur in amicitia, inde fit ut quamvis in or-
dine naturæ non possit esse meritum, etiam de
congruo, respectu gratiæ, possit tamen esse in or-
dine gratiæ, respectu unionis hypostaticæ, cir-
cumstantiarum, & effectuum ejus.

Dices, Opera ordinis gratiæ magis sunt impro-
portionata unioni hypostaticæ, quam opera me-
re naturalia ipsi gratiæ: Ergo si per opera natura-
lia homo non possit de congruo mereri primam
gratiam, à fortiori per opera ordinis gratiæ me-
reri non poterit unionem hypostaticam. Conse-
quentia videtur legitima, Antecedens etiam est
manifestum: cum enim ordo hypostaticus, ut supra
dicebamus, involvat personam Verbi divini, quæ
est infinitæ dignitatis & perfectionis, veluti in-
finitum excedit ordinem gratiæ, qui cum sit fi-
nitus, solum finito modo distat ab ordine naturæ.

Respondeo distinguendo Antecedens: Sunt
magis improporionata respectu unionis hypo-

Tom. IV.

staticæ, physicè & in esse entis consideratæ, con-
cedo. Moraliter & in ratione beneficii spectatæ, ne-
go. Gratia enim reddit amicum Dei, unde
cum inter amicos debeat esse communicatio bo-
norum propriorum, inde fit quod ille qui habet
gratiam, sit maximè proportionatus ad commu-
nicandum in bonis propriis Dei, subindeque ad
obtinendam incarnationem in ratione beneficii,
quæ est communicatio boni maximè proprii
Deo, ille verò qui habet solum naturam, & qui
elicit opera merè naturalia, cum non sit amicus
Dei, imò defacto sit ejus inimicus, nullam habet
in se proportionem ad communicandum in gra-
tia, quæ cum sit participatio formalis naturæ di-
vinæ, est etiam bonum maximè proprium Deo.

Objicies tertio: Eodem modo philosophandum
est de meritis respectu executionis quæ fit in tẽ-
pore, & respectu prædestinationis æternæ: Sed
respectu prædestinationis divinæ SS. Patres non
meruerunt etiam de congruo incarnationem alias
meruissent etiam de congruo prædestinationem
Incarnationis, quod non admittunt communiter
Theologi: Ergo &c. Major probatur, quia idem
ordo quæritur inter se servant in tempore secun-
dum causam & effectum, servare etiam debent
in præcipientia & prædestinatione divina unde si
voluntas quæ prædestinata fuit Incarnatio sine
prævisis meritis SS. Patrum, est efficax, debet
etiam in tempore habere effectum independen-
ter ab illis meritis.

Respondeo, negando absolute Majorem, ut
enim in Tractatu de Prædestinatione docuimus,
Deus ab æterno secundum ordinem intentionis,
prædestinavit homines ad gloriam, independen-
ter ab illorum meritis; ita ut merita hominum
prævisa, nullo modo fuerint causa motiva quæ
Deum impulerit ad prædestinandum eos ad glo-
riam. Nihilominus in executione temporali di-
vinæ providentiæ & prædestinationis, Deus nulli
adulto confert gloriam, nisi præsuppositis meritis
illius. Unde ad probationem illius Majoris di-
cendum est, duplicem esse in mente divina ordi-
nem, alium intentionis, & alium executionis, &
eundem ordinem quem res inter se servant in
tempore secundum causam & effectum, servare
etiam in ordine executionis præconcepto & præ-
existente ab æterno in mente divina; secus verò
in ordine intentionis, iste enim cum executione
temporali in modo attingendi effectum non ad-
æquatur, sed potius opposito modo procedit,
quia ad id unde incipit intentio, terminatur ex-
ecutio.

Objicies quartò: Principium meriti non potest
cadere sub merito, etiam de congruo: Sed incar-
natio fuit principium meriti SS. Patrum: Ergo
non potuit cadere sub merito illorum, etiam de
congruo. Major patet, nam hæc ratione articulo
præcedenti docuimus, Christum non potuisse
mereri, etiam de congruo, unionem hypostati-
cam, & in Tractatu de Justificatione & Merito,
ex hoc principio inferunt Theologi, neminem
posse sibi mereri, etiam de congruo, primam gra-
tiam justificantem. Minor verò probatur Omne
meritum repertum in antiquis Patribus, fuit ex
gratia collata per Christum: Sed gratia collata
ex meritis Christi, supponit incarnationem tan-
quam sui principium: Ergo & merita sancto-
rum Patrum. Incarnationem tanquam sui prin-
cipium supponebant.

Mirum est, quantum hoc argumentum Theolo-
gorum ingenia torqueat, & in quam varies di-

ppp

cendi

cendi modos eos abire compellat. Sed his brevitatibus causis prætermittis, respondeo distinguendo Majorem, Principium meriti intrinsecum, & se habens per modum causæ formalis, concedo Majorem, Principium meriti purè extrinsecum, & se habens per modum causæ efficientis moralis, aut finalis, nego Majorem. Similiter distinguo Minorem: Incarnatio seu Christus fuit principium meriti SS. Patrum, intrinsecum & formale, nego Minorem, Purè extrinsecum, & se habens per modum causæ efficientis moralis, aut per modum causæ finalis, concedo Minorem, & nego Consequentiam. Licet ergo Christus non potuerit sibi mereri, etiam de congruo, unionem hypostaticam, quia talis unio non est principium purè extrinsecum & effectivum meritorum Christi, sed etiam intrinsecum & formale, cum sit forma à quo valor meritorius operum Christi desumitur: & quamvis etiam prima gratia justificans non possit cadere sub merito, etiam de congruo, operum præcedentium aut subsequenrium; quia hæc est forma meriti constitutiva, & ad illud per modum causæ purè efficientis non comparatur: Incarnatio tamen potuit cadere sub merito antiquorum Patrum, quia Christus non fuit principium seu causa intrinseca & formalis talis meriti, sed extrinseca duntaxat illud enim solum causavit ad modum causæ efficientis moralis, ut plures existimant, vel ut alii docent, per modum causæ duntaxat finalis, juxta illud ad Roman. 10. *Finitus legi Christus ad justitiam omni credenti.*

112. Dices, inter principium meriti & præmium non potest esse mutua causalitas in eodem genere causæ: At si SS. Patres meruissent Incarnationem de congruo, fuisset inter ea mutua causalitas in eodem genere causæ efficientis moralis: Incarnatio enim, seu Christus, fuit (ut diximus) juxta plurimum Thomistarum sententiam, causa efficiens moralis gratiæ antiquorum Patrum; & similiter antiqui Patres fuissent causa efficiens moralis Incarnationis, si illam de congruo meruissent: Ergo &c.

113. Sed negatur sequela Minoris, ad cujus probationem dicendum est, hoc inter meritum de congruo, & meritum de condigno, reperiri discrimen; quod meritum de congruo, cum nullum inducat debitum justitiæ, non est causa efficiens moralis ejus cuius est meritum, sed potius dispositiva & materialis: meritum verò de condigno, cum debitum justitiæ inducat, rationem causæ, efficientis moralis habet: unde si SS. Patres de condigno meruissent Incarnationem, fuisset inter ea mutua causalitas in eodem genere causæ efficientis moralis; ex eo verò quod meruerint eam de congruo, solum sequitur mutua causalitas in diverso genere causæ: Incarnatio enim, seu Christus, qui in genere causæ efficientis moralis fuit principium meriti sanctorum Patrum, in genere causæ materialis, seu dispositivæ, ab illis dependet, quia illi piis & instantibus precibus ac ferventissimis desideriis, ad recipiendum Christum, & obtinendum Incarnationis mysterium se disposuerunt: quæ dispositiones habuerunt rationem meriti de congruo, ut conclusionem secundam declaravimus.

114. Dices rursus: Si Patres antiqui meruissent de congruo Incarnationem, tibi etiam de congruo meruissent primam gratiam: Sed hoc communiter rejicitur ab omnibus melioris notæ Theologis: Ergo &c. Sequela probatur: Qui meretur causam meretur effectum ex ea consecutum; Sed

A primam gratiam Sanctorum veteris Testamenti fuit effectus Incarnationis: Ergo si illi meruerunt de congruo Incarnationem, tibi etiam de congruo meruerunt primam gratiam.

Respondeo negando sequela Majoris, ad cuius probationem dicendum, quod quamvis qui meretur causam, mereatur etiam effectum, naturaliter & per se ex illa secutum; si tamen effectus non sequatur naturaliter, sed liberè ex tali causa, non est necesse illum qui meretur causam, etiam de congruo mereri effectum. Nam si v. g. aliqui mereretur Paulo primam gratiam de congruo, qui postea mediante hujusmodi gratia mereretur Petro conversionem, non propterea dicentur mereri Petri conversionem.

Addo quod antiqui Patres potuerunt quidem mereri de congruo Incarnationem, quia præsupponebantur habere gratiam, non tamen potuerunt mereri primam gratiam, etiam de congruo, quia ante illam non erant amici Dei, nec consequenter poterant ab eo aliquid de congruo promereri, cum tale meritum fundetur in legibus amicitiae, & necessariò præsupponatur gratiam in merente.

S. III.

Corollarium præcedentis doctrinæ.

EX dictis inferes, B. Virginem, nec meruisse, nec potuisse mereri de condigno, ut esset Mater Dei, bene tamen de congruo.

Prima pars hujus corollarii patet ex supra dictis: In primis enim cum maternitas B. Virginis, utpote ad Christum Deum & hominem terminata, Incarnationem involvat, quæ dicta sunt de Incarnatione, de maternitate B. Virginis intelligenda sunt: At supra ostendimus, nec SS. Patres, nec B. Virginem, nec ullam puram creaturam, meruisse de condigno, nec mereri potuisse Incarnationem: Ergo B. Virgo, nec meruit de condigno, nec mereri potuit Dei maternitatem.

Deinde, Maternitas B. Virginis est bonum aliquo modo infinitum, pertinens ad ordinem superiorem gratiæ & gloriæ, nimirum ad ordinem hypostaticum: Unde B. Virgini propter maternitatem Dei, debetur excellentior cultus, qui cuilibet alteri Sancto propter excellentiam gratiæ, ut notavit D. Thomas 2. 2. q. 103. art. 4. ad 2. Ergo merita B. Virginis, cum essent solum ordinis gratiæ, erant improporcionata respectu talis præmii, subindeque illud de condigno mereri non poterant.

Addo quod, merita B. Virginis procedebant ex gratia adoptionis, quæ ut sic solum respicit & inclinatur ad acquirendam beatitudinem, non autem ad promerendam ea quæ sunt ordinis hypostatici, ad quem pertinet maternitas B. Virginis, cum sit circumstantia intrinseca Incarnationis.

Dices primò: Qui meretur de condigno dispositionem ad aliquam formam, videtur etiam mereri ipsam formam: Sed B. Virgo de condigno promeruit illum sanctitatis gradum quo ultimò fuit disposita ad maternitatem Dei, ut docet D. Thomas hic art. 11. ad 3. Ergo pariter meruit de condigno suam maternitatem.

Respondeo primò, negando Majorem, quia contingere potest ut dispositio ad aliquam dignitatem non excedat proportionem virtutis merentis, bene tamen ipsa dignitas, licet si v. g. ad hoc ut aliquis fieret Rex, requireretur quod haberet

artem bellandi, posset ex seipso eam acquirere, A
quavis ex seipso dignitatem regiam acquirere
non valeret, sic ergo, quia decebat eam quæ assu-
menda erat in Matrem Dei, esse purissimam, &
sanctissimam, potuit B. Virgo hanc suis meritis
condignis acquirere sanctitatis præstantiam, quia
vires ejus, ut per gratiam eleuatas, non excede-
bat, non potuit tamen acquirere, seu de condi-
gno promereri, diuinæ maternitatis titulum.

Secundo responderi potest, maiorem esse verā
de dispositione quæ habet necessariam connexi-
onem cum forma recipienda, nō verò de illa quæ
habet solum connexionem quandam moralem
cum forma, & quæ decentiam quandam & con-
gruitatem solum importat. Ille verò sanctitatis B
& puritatis gradus, quem B. Virgo habuit, dum
Filium Dei concepit, non fuit dispositio physica
& ex natura rei connexa cum ejus maternitate,
sed duntaxat moralis & congrua; quia nimirum,
ex suppositione quod Deus decreuisset homo fie-
ri ex muliere, ex nulla tam congruē, quā ex B.
Virgine, potuisset carnem aliumere, ob eximiam
sanctitatem & puritatem quā enitebat. Quo pa-
do posset quispiam, tamen non mereatur Regis
aduentum in urbem aliquam, dici tamen prome-
teretur, Rex si eo venturus est, diueriat ad ipsum,
et quod nullus sit tali hospite aptior, vel etiam
agere idoneus ad excipiendum Regem, neque
congruentius alibi sit habiturus hospitium.

Dices secundo, Augmentum gratiæ est quid
maius, quā maternitas Dei: Sed B. Virgo me-
ruit de condigno augmentum gratiæ & charita-
tis: Ergo à fortiori maternitas Dei. Minor
patet, Major verò suaderetur ex illo Luca 11. ubi
cum mulier quadam extollens vocem dixisset
ad Christum, Beatus venter quæ portauit & ubera
quæ suauis, subiunxit Christus, Quin imò beati qui
audiunt Verbum Dei. & c. Et addunt illud. Quibus ver-
bis, ut annotat Glossa ibidem, præposuit Chri-
stus sanctitatem vitæ, dignitati Matris Dei. Hinc
Augustinus libro de sancta Virginitate cap. 3.
ait: Beatorum sunt Maria, percipiendo fidem Christi, quā
concupiendo carnem Christi. Et alibi dicit, quod feli-
cior fuit concipiendo Christum mente, quā ventre.

Respondeo, negando Majorem, nam esse Ma-
trem Dei est aliquo modo cooperari proximè ad
unionem hypostaticam, ministrando scilicet ma-
teriam proli concipiendæ, quæ est Deus, ac pro-
inde importat dignitatem quandam infinitam, ut
docet S. Thomas 1. p. qu. 25. art. 6. ad 4. Ad-
dō tamen, quod ipsi B. Virgini loquendo formaliter
fuit magis proficua sua sanctitas personalis,
quā dignitas matris, quia per sanctitatem fuit
intrinsece perfecta per plura dona supernatura-
lia, quod non habuit per maternitatem, nisi cau-
saliter, imò nec physice, sed solum moraliter;
quantenus scilicet congruum erat quod Mater Dei E
haberet præ cæteris Sanctis plus gratiæ & purita-
tis, & hoc est quod voluit Christus Luca 11. &
Augustinus locis citatis. Adde etiam quod ille
consulto non dixit Mariam fuisse digniorem, vel
nobiliorem, percipiendo fidem Christi, quā
concupiendo carnem Christi, sed beatiorem; quia
nimirum gratia, per quam Christum mente con-
cepit, cum esset semen gloriæ, & radix visionis
beatificæ, magis immediate ordinabatur ad ejus
beatitudinem, quā maternitas Dei, quæ essen-
tialiter non importat jus & ordinem ad beatitu-
dinem, cum Christus potuerit nasci ex femina
peccatrice.

Secunda etiam pars corollarii, quæ asserit B.

Tom. IV.

Virginem de congruo meruisse maternitatem
Christi, ex supra dictis colligitur: Nam meri-
tum de congruo, ut supra ostendimus, fundatur
in legibus amicitiae, secundum quas congruum
est quod amicus amicum exaudiat, quando petit
quæ iusta sunt; Sed B. Virgo erat inter omnes
magis amica Dei, & alias est valde probabile,
illam instantè orasse Deum, ut Filium suum mitteret
in mundum, ad redimendum genus huma-
num à Dæmonis & peccati seruitute, atque ser-
uentius & instantius quā fecerint alii Patres
antiqui; Ergo congruum fuit ut propter ejus o-
rationes, & desideria, non solum mitteret Deus
Filium suum in mundum, sed etiam ut faceret
illam esse ejus matrem. Unde pulchrè S. Bernar-
dus serm. de Aquæ ductu. Sed quomodo noster hic
aqua ductus fontem illum attigit tam sublimem? Quo-
modo potuit, nisi vehemētis desiderio, nisi seruo de-
votionis, nisi puritate orationis? sicut scriptum est: O-
ratio iusti penetrat celos. Et quis iustus, si non Maria
iusta, de qua Sol iustitiae ortus est nobis? Quomodo ergo
incessantem attigit maiestatem, nisi pulsando, perendo,
quaerendo?

Confirmatur: Aliqui ex Patribus meruerunt de
congruo, ut Christus ex ipsis originem duceret,
ut supra vidimus de Abrahamo & Davide: Ergo
& de congruo meruit ipsa B. Virgo, quod esset
illius Mater: etenim omne meritum quod conce-
ditur aliis Sanctis, concedendum est B. Virgini,
& in gradu magis perfecto, sicut & in gradu per-
fectiori fuit amica Dei.

Confirmatur amplius: Licet decretum inten-
tium Christi, & nativitatis ejus ex Virgine, de-
cretum electivum Virginis in Matrem, & meri-
torum ejus præcesserit, ac per consequens ex il-
lius meritis non procellerit; decretum tamen
executivum Incarnationis Verbi, posterius fuit
decreto executivo actuum quibus Beatissima
Virgo se disposuit ad maternitatem, Tum quia
quæ sunt priora in ordine intentionis, sunt in ex-
ecutionis ordine posteriora; Tum etiam, quia
decreta executiva cum ordine executionis ob-
jectivo commensurantur; actus vero quibus B.
Virgo se ad maternitatem disposuit, in ordine
executionis Christum & nativitatem ejus ex Vir-
gine præcesserit: Ergo licet B. Virgo non me-
ruerit Christum, ut spectantem ad ordinem in-
tentionis, meruit tamen nativitatem Christi ex
seipsa, prout subest ordini executionis, & decre-
to executivo.

Accedunt testimonia SS. Patrum, qui uno ore
fatentur B. Virginem, ob vitæ sanctitatem & pu-
ritatem eximiam, meruisse concipere Regem
celorum & Dominum; Ambrosius enim lib. 2.
de Virginibus: Maria (inquit) digna extitit ex
qua Dei filius nasceretur. Hieronymus de Eustoch.
de Custodia Virginitatis: Tanta puritate Maria
extitit, ut mereretur effici Mater Filii Dei. Fortuna-
tus libro de æternis Gaudiis.

Virginitas felix, quæ partu est digna tonantis,

Quæ meruit Dominum progenerare suum.

Alia similia quā plurima Patrum loca adden-
sat Canisius lib. 2. Mar. cap. 16. quæ explicari
nequeunt de merito improprie sumpto, nimi-
rum non ut significat actionem dignam premio,
sed solum coaptationem quandam & correspon-
dentiam unius ad alterum, in qua significatione
canit Ecclesia in benedictione cerei paschalis,
O felix culpa quæ talem ac tantum meruit habere Re-
demptorem! Non, inquam, in hoc sensu hæc loca
interpretari possunt, ut contendit Lorca: Tum
quia

PPP 2

quia

quia licet nomen meriti aliquando ita accipiat, tamen cum ipsum meritum tribuitur vitæ sanctitati, necesse est illud accipere in significatione propria, de qua nunc agimus. Tum etiam, quia plures ex SS. Patribus hoc meritum attribuunt bonis operibus ipsius B. Virginis, ut patet ex verbis D. Bernardi supra relatis; meritum autem quod bonis operibus alicujus tribuitur, accipiendum est in propria significatione.

DISPUTATIO VIII.

De Persona assumente.

Ad questionem 3. D. Thomæ.

Postquam sanctus Doctor quidditatem seu essentiam unionis hypostaticæ, & causas ejus explicavit, incipit agere de duobus extremis ad illam concurrentibus, & primo de Persona assumente, in hac questione; deinde de natura assumpta, in sequenti.

ARTICULUS PRIMUS.

Utrum Persona Verbi immediate & proxime terminaverit humanitatem assumptam, ratione subsistentiæ absolutæ & communis, vel ratione subsistentiæ relativæ & personalis?

§. I.

Quibusdam præmissis referuntur sententiæ, & vera eliguntur.

I. **C**ertum est de fide, solam secundam sanctissimæ Trinitatis personam incarnatam esse, ac proinde illam solam terminare ut quod naturam humanam; sed dissensio & controversia est inter Theologos, in assignanda ratione formali primaria terminandi hanc unionem, seu in explicando per quid Verbum primò & formaliter humanitatem terminet, an per subsistentiam absolutam & communem, vel per relativam & personalem? Supponimus enim in Tractatu de Trinitate, præter divinam naturam, & existentiam ejus, quæ est de conceptu illius intrinseco, dari in Deo tres subsistentias relativas; quia dantur tres personæ, ut fides docet, nec possunt illæ constitui nisi tribus personalitatibus relativis; personalitates autem nihil aliud sunt quam subsistentiæ in natura intellectuali. Supponimus etiã præter subsistentias illas relativas & incommunicabiles, dari in Deo secundum se considerato, & ut personis & relationibus præintellecto, subsistentiam absolutam & essentialem, per quam natura divina per se subsistit, non quidem incommunicabiliter, eo modo quo personæ, sed communicabiliter. Cujus suppositionis duplex potest assignari ratio. Prima est, quia subsistere ut sic, & ut dicit per se existere, importat perfectionem simpliciter simplicem, subindeque debet competere naturæ divinæ secundum se consideratæ, & prout personis & relationibus præintel-

lectionibus & personis, operatur ut quod: v.g. creat, gubernat, conservat: unde cum operationes non sint nisi subsistentium, Deus ut hinc consideratus debet habere subsistentiam, Quæ omnia in Tractatu de Trinitate latè probata sunt, ideo hic supponenda, & recolenda, seu breviter prælibanda. His præmissis.

Circa propositam difficultatem triplex videtur sententia. Prima est Durandi in 2. dist. 4. q. 2. existimantis unionem per se & immediate esse ad subsistentiam absolutam Dei, modicam autem & secundariò ad proprietatem relativam Filii; & ob hanc secundam unionem, quæ personalis est, solam personam Filii fuisse incarnatam de facto. In quam sententiã inducitur, quia existimavit proprietates relativas non esse subsistentiam, seu nullas dari in Deo subsistentias relativas, sed rationem subsistentiæ in Deo esse unicam & absolutam; proprietates vero relativas solam dare incommunicabilitatem.

Secunda faretur quidem Verbum non terminare primariò unionem humanitatis, ratione subsistentiæ absolutæ, præcisè & absolute sumptæ, ut docet Durandus; sed vult eam terminare primariò ratione subsistentiæ absolutæ, ut modicam proprietatem relativam Filii; ita quod subsistentia absoluta sit ratio formalis terminandi, ipsi vero relatio, seu personalitas Verbi, solum condicio sine qua non: eo proportionali modo, quo potentia generativa in Patre constituitur per essentiam divinam, quæ tamen requirit rationem conditionem, relationem paternitatis, per quam modificatur. Hanc sententiam tribuit Medina Marfilio, Victoriz, & Soro, eamque sequuntur, qui non distinguunt realiter in creatis subsistentiam ab existentia.

Tertia, quæ est communis in Schola D. Thomæ, docet Verbum terminare adæquatè unionem humanitatis, ratione subsistentiæ relativæ, seu personalis, per quam constituitur in ratione personæ, acque distinguitur a Patre, & Spiritu Sancto. Ita Cajetanus, Medina, Nazarius, Alvarez, Aravius, Joannes à S. Thoma, Cipullus, & alii ex nostris Thomistis, cum quibus.

Dico primò: Ratio formalis & proxima per quam Verbum divinum terminavit humanitatem, non est ipsa subsistentia absoluta & communis, sed personalitas, seu subsistentia relativæ & personalis, per quam constituitur in ratione personæ distinctæ a Patre & Spiritu Sancto.

Probatur primò conclusio ex Concilio Toletano 6. & 11. in confessione fidei, ubi hæc veritas videtur definita, his verbis: *Incarnationem Filii tota Trinitas operata est, quia inseparabilis sunt opera Trinitatis, solus tamen Filius formam carnis accepit in singularitate personæ, non in unitate divine nature, in id quod proprium est Filii, non quod Trinitati commune est.* At si humanitas fuisset primò unita subsistentiæ absolutæ, falsa esset propositio negativa Concilii, quæ docet Filium non suscepisse humanitatem in id quod commune est Trinitati; cum talis subsistentia absoluta, tribus personis communis sit, sicut & natura. Ergo ut veritas dictæ propositionis subsistat, asserendum est, humanitatem non fuisse immediate unitam subsistentiæ absolutæ communi, sed relativæ & personalis, per quam Filius constituitur in ratione personæ distinctæ a Patre & Spiritu Sancto.

Confirmatur ex 6. Synodo generali actione 8. ubi